

HANS H. ØRBERG

LINGVA LATINA

PER SE ILLUSTRATA

COLLOQVIA PERSONARVM

DOMVS LATINA

ANNO MMV

COLLOQUIA PERSONARVM

© Hans H. Ørberg 1998

Omnia proprietatis iura reservantur

Ex officina typographica *Special-Trykkeriet Viborg*
anno 1998, 2001, 2005

Imagines delineavit *Peer Lauritzen*

ISBN 87-997016-6-9

LINGVA LATINA

PER SE ILLUSTRATA

PARS I: FAMILIA ROMANA

PARS II: ROMA AETERNA

INDICES

GRAMMATICA LATINA

EXERCITIA LATINA I & II

COLLOQUIA PERSONARVM

SERMONES ROMANI

Plautus: AMPHITRYO COMOEDIA

CATILINA. Sallustius & Cicero

Caesar: DE BELLO GALLICO

Petronius: CENA TRIMALCHIONIS

Domus Latina, *Skovvangen 7*

DK-8500 Grenaa, Dania

www.lingua-latina.dk

AD DISCIPVLVM

Colloquia quae hoc libro continentur legenda sunt post singula capitula eius libri cui titulus est *FAMILIA ROMANA*: Colloquium I post Capitulum I, Colloquium II post Capitulum II, item cetera.

Discipulus qui hunc ordinem sequetur in legendo nullas declinationes sibi ignotas inueniet nec ulla vocabula nova praeter pauca quae illustrantur in marginibus paginarum aut per se intelleguntur. Itaque his amicorum Romanorum colloquiis legendis discipulus studiosus res grammaticas necessarias et vocabula Latina frequentissima, quae in ipsis capitulis iam cognovit, etiam certius discet ac memoria retinebit.

Hans H. Ørberg

Suavis autem est narratio quae habet
... colloquia personarum

CICERO, *Partitiones oratoriae* 32

INDEX COLLOQVIORVM

Colloquium I	<i>Mārcus, Iūlia</i>	7
Colloquium II	<i>Dēlia, Libanus</i>	9
Colloquium III	<i>Dēlia, Syra, Aemilia, Iūlia</i>	10
Colloquium IV	<i>Syra, Dāvus, Iūlius</i>	12
Colloquium V	<i>Iūlius, Dāvus, Mēdus</i>	14
Colloquium VI	<i>Mēdus, Iūlius, Dāvus, Syrus, Lēander, Ursus</i>	16
Colloquium VII	<i>Dōrippa, Lȳdia, Mēdus</i>	18
Colloquium VIII	<i>Iūlius, Aemilia, Flōra, Iūlia</i>	20
Colloquium IX	<i>Faustīnus, Rūfus</i>	23
Colloquium X	<i>Iūlia, Syra</i>	25
Colloquium XI	<i>Sextus, Fabia</i>	28
Colloquium XII	<i>Mīles, Cornēlius, Mēdus</i>	30
Colloquium XIII	<i>Medicus, Syrus, Iūlius, Aemilia, Syra</i>	33
Colloquium XIV	<i>Aemilia, Iūlius</i>	36
Colloquium XV	<i>Mārcus, Iūlia, Aemilia, Iūlius, servī</i>	39
Colloquium XVI	<i>Dōrippa, Lepidus, Lȳdia, Mēdus</i>	41
Colloquium XVII	<i>Iūlia, Mārcus</i>	45
Colloquium XVIII	<i>Sextus, Mārcus, Titus</i>	49
Colloquium XIX	<i>Fabia, Cornēlius</i>	53
Colloquium XX	<i>Diodōrus, Tlēpolemus, Symmachus</i>	57
Colloquium XXI	<i>Diodōrus, Symmachus, Sextus</i>	63
Colloquium XXII	<i>Dōrippa, Sanniō, Albīnus</i>	67
Colloquium XXIII	<i>Iānitor, Tlēpolemus, Dāvus</i>	70
Colloquium XXIV	<i>Diodōrus, Symmachus, Tlēpolemus</i>	72

PERSONAE

Aemilia, uxor Iūlii

Albīnus, tabernārius

Cornēlius, dominus

Dāvus, servus Iūlii

Diodōrus, lūdi magister

Dōrippa, amīca Lȳdiae

Fabia, uxor Cornēlii

Faustīnus, pāstor

Flōra, puella

Iānitor Iūlii

Iūlia, puella, filia Iūlii et Aemiliae

Iūlius, dominus

Lēander, servus Iūlii

Lȳdia, amīca Mēdi

Mārcus, puer, filius Iūlii et Aemiliae

Mēdus, servus Iūlii

Mīles Rōmānus

Quīntus, puer, filius Iūlii et Aemiliae

Rūfus, agricola

Sanniō, iānitor

Sextus, puer, filius Cornēlii et Fabiae

Symmachus, medicus

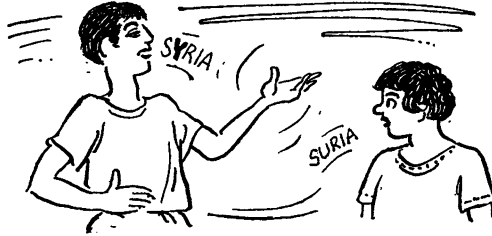
Syra, ancilla Aemiliae

Syrus, servus Iūlii

Titus, puer

Tlēpolemus, servus Diodōri

Ursus, servus Iūlii

COLLOQVIVM PRIMVM

Persōnae: Mārcus, Iūlia

Mārcus: “Ubi est Syria, Iūlia?”

Iūlia: “Suria est in Asiā.”

Mārcus: “Nōn *Suria*, sed Syria in Asiā est.”

Iūlia: “Siria...”

Mārcus: “Ō Iūlia! Syria, nōn *Siria*: littera secunda est *y*, nōn *i*.”

Iūlia: “Nōn *i*, sed *y*: *i-y*, *i-y*. Num *y* littera Latīna est?”

Mārcus: “*Y* nōn est littera Latīna, sed littera Graeca. *Syria* est vocābulum Graecum.”

Iūlia: “*Siria*, Syria: nōn *Siria*, sed Syria.”

Mārcus: “Ubi est Syria?”

Iūlia: “Syria in Asiā est.”

Mārcus: “Ubi est Aegyptus?”

Iūlia: “Aegyptus...”

Mārcus: “Aegyptus!”

Iūlia: “Aegyptus quoque in Asiā est.”

Mārcus: “In Asiā? Aegyptus nōn est in Asiā!”

Iūlia: “Aegyptus in Āfricā est — sed Barabia est in Asiā.”

Mārcus: “Quid? Barabia? In Asiā nōn est Barabia!”

Iūlia: “Estne Barabia in Āfricā?”

Mārcus: “Barabia nōn est in Āfricā.”

Iūlia: “Num Barabia in Eurōpā est?”

Mārcus: “Barabia in Eurōpā, in Āfricā, in Asiā *nōn* est!”

Iūlia: “Sed ubi *est* Barabia?”

Mārcus: “Arabia, *nōn* Barabia, in Asiā est. In *Arabiā* littera
prīma est *a*, *nōn* *b*.”

Iūlia: “Arabia, Aegyptus, Syria. Syria et Arabia sunt in Asiā, sed
Aegyptus in Āfricā est. Nīlus quoque in Āfricā est.”

Mārcus: “Quid est Nīlus?”

Iūlia: “Nīlus magnus fluvius est.”

Mārcus: “Quid est Sparta?”

Iūlia: “Sparta est magnum oppidum Graecum.”

Mārcus: “Estne Crēta oppidum Graecum?”

Iūlia: “Est.”

Mārcus: “Nōn est!”

Iūlia: “Quid est Crēta?”

Mārcus: “Crēta est īnsula Graeca. Crēta et Naxus et Rhodus
īnsulae Graecae sunt. In Graeciā sunt multae īnsulae. Estne
Syria īnsula Graeca?”

Iūlia: “Nōn est.”

Mārcus: “Quid est Syria?”

Iūlia: “Siria est...”

Mārcus: “Syria!”

Iūlia: “Syria est... vocābulum Graecum!”

COLLOQVIVM SECVNDVM

Persōnae: Dēlia, Libanus

Dēlia ancilla est. Libanus est servus.

Libanus: “Quae est domina tua, Dēlia?”

Dēlia: “Domina mea est Aemilia. Iūlius dominus meus est. Quis est dominus tuus?”

Libanus: “Dominus meus est Cornēlius, et Fabia est domina mea. Estne magna familia Iūlii?”

Dēlia: “Est magna.”

Libanus: “Mea quoque familia magna est.”

Dēlia: “Tua familia? Nōn tua, sed Cornēlii familia est. Num cēteri servī Cornēlii tui servī sunt?”

Libanus: “Familia dominī mei est familia mea! Quot servī sunt in familiā tuā?”

Dēlia: “Centum servī ancillaeque.”

Libanus: “Liberī quot sunt?”

Dēlia: “Trēs: duo filii et ūna filia. In familiā Iūlii sunt multī servī et paucī liberī. Quot sunt liberī in familiā Cornēlii?”

Libanus: “In familiā Cornēlii nōn trēs, sed duo liberī sunt: ūna filia, Cornēlia, et ūnus filius, Sextus. Numerus liberōrum parvus est, sed numerus servōrum nōn est parvus.”

Dēlia: “Quot servī et quot ancillae sunt in familiā dominī tui?”

Libanus: “Decem servī decemque ancillae.”

decem = x (10)

Dēlia: “Decem parvus numerus est.”

Libanus: “Sed decem et decem sunt vīgintī. Vīgintī nōn est parvus numerus. Familia mea est magna!”

vīgintī = xx (20)

Dēlia. “Nōn magna, sed parva est — neque tua est familia!”

COLLOQVIVM TERTIVM

Persōnae: Dēlia, Syra, Aemilia, Iūlia

Puella dormit. Quae est puella quae dormit? Puella quae dormit est Iūlia, filia Aemiliae.

Ancilla cantat: “Lalla.” Quae est ancilla quae cantat? Ancilla quae cantat est Dēlia. Cūr Dēlia cantat? Dēlia cantat quia laeta est. Syra Dēliam audit. Syra et Dēlia sunt ancillae Aemiliae.

Syra: “St, Dēlia! Puella mea dormit.”

Dēlia: “Puella tua? Quae est puella tua?”

Syra: “Est Iūlia.”

Dēlia: “Iūlia nōn est tua puella, Iūlia puella Aemiliae est.”

Syra: “Iūlia est filia Aemiliae — et mea quoque puella est.”

Dēlia: “Lalla, lalla.” Ancilla laeta cantat.

Syra: “Ssst! Iūlia tē audit.” Syra irāta est.

Dēlia: “Hahaha! Iūlia mē nōn audit, quia dormit. Lalla, lalla, lalla!” Dēlia rīdet et cantat.

Iūlia Dēliam audit. Iam nōn dormit puella.

Venit Aemilia, domina ancillārum. Dēlia iam nōn cantat neque rīdet, quia dominam videt.

Aemilia, quae Iūliam nōn videt, Syram interrogat: “Ubi est Iūlia, Syra?”

Dēlia respondet: “Fīlia tua nōn hīc est, domina.”

Syra: “Domina nōn tē, sed mē interrogat.”

Aemilia interrogat Syram: “Cūr filia mea hīc nōn est?”

Syra: “Iūlia hīc nōn est, quia dormit.”

Iūlia, quae iam nōn dormit, Syram vocat: “Syra!”

Syra puellam nōn audit, sed Aemilia eam audit.

Aemilia: “Iūlia nōn dormit; tē vocat.”

Syra interrogat: “Quem Iūlia vocat?”

Aemilia respondet: “Tē.”

Iūlia Aemiliam vocat: “Mamma! Mam-ma!”

Iam Syra Iūliam audit.

Syra: “Iūlia nōn mē, sed tē vocat, domina.”

Iūlia venit et Aemiliam interrogat: “Cūr Syra nōn venit?”

Aemilia: “Nōn venit, quia tē nōn audit.”

Syra: “Ō, hīc est mea Iūlia puella.”

Aemilia: “Mea puella est Iūlia, nōn tua. Sed cūr nōn dormit?”

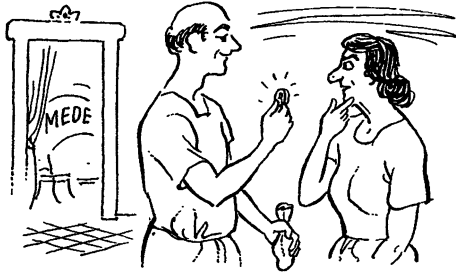
Nōn Syra, sed Iūlia respondet: “Quia ancilla cantat et rīdet.”

Aemilia irāta Syram interrogat: “Quae est ancilla improba quae cantat et rīdet?”

Syra nōn respondet. Cūr nōn respondet Syra? Nōn respondet, quia dominam videt irātam. Syra ancilla proba est.

Iūlia: “Iam nōn cantat ancilla neque rīdet.”

Aemilia: “Neque iam dormit mea puella!”

COLLOQVIVM QVARTVM

Persōnae: Syra, Dāvus, Iūlius

Dāvus, servus Iūlii, laetus est, quia nummum habet in sacculō suō. Syra eum laetum videt.

Syra: “Quid est, Dāve?”

Dāvus: “Ecce sacculus meus, Syra.”

Syra sacculum Dāvī videt, nummum in sacculō nōn videt.

Syra: “Vacuus est sacculus.”

Dāvus: “Nōn est. In sacculō meō est pecūnia.”

Syra: “Quot nummī sunt in sacculō tuō?”

Dāvus: “Ūnus nummus. Ecce nummus meus.”

Syra: “Ūnus tantum nummus? Nōn magna est pecūnia tua! In sacculō Mēdi nōn ūnus tantum, sed multī nummī sunt.”

Dāvus: “Sed meus est nummus quī in sacculō meō est.”

Syra: “Quid? Nōnne Mēdi est pecūnia quae est in sacculō eius?”

Dāvus, quī probus est servus, tacet neque Mēdum accūsāt.

Servus probus servum nōn accūsāt.

Syra: “Respondē, Dāve!”

Dāvus: “Mēdum interrogā!”

Syra: “Sed is nōn adest. Ubi est Mēdus?”

(Iūlius Mēdum vocat: “Mēde! Venī!”)

Dāvus: “Mēdus abest. Audi! Dominus eum vocat.”

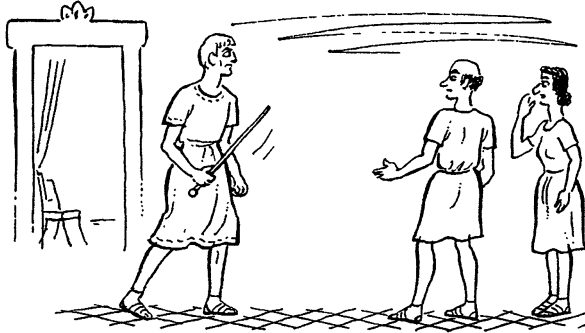
(Iūlius rūrsus Mēdum vocat: “Mē-de! Venī, improbe serve!”)

Iam Syra dominum audit.

Syra: “Cūr dominus irātus est?”

Dāvus nōn respondet.

Syra: “Respondē, Dāve! Cūr irātus est dominus?”

Iūlius venit. Syra dominum irātum — et baculum eius — videt.

Iūlius: “Ubi est Mēdus, Dāve?”

Dāvus: “Nōn est hīc.”

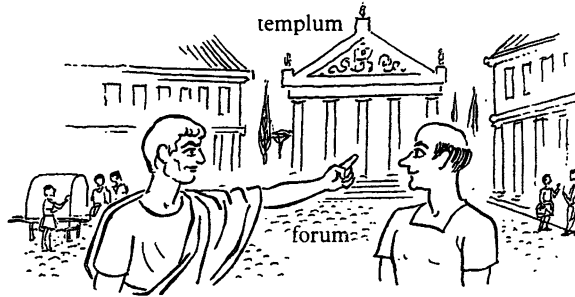
Iūlius: “Ō, servum improbum...!”

Syra: “Quid est, domine? Nōnne servus probus est Mēdus?”

Iūlius: “Num probus est servus quī pecūniam dominī in sacculō suō habet?”

Syra tacet.

Dominus irātus discēdit.

COLLOQVIVM QVINTVM

Persōnae: Iūlius, Dāvus, Mēdus

In oppidō Tūsculō magnum forum est. In forō est templum antīquum. Iūlius in forō est cum quattuor servīs, neque Mēdus in iīs est.

Ubi est Mēdus? Mēdus quoque in oppidō Tūsculō est, neque is in forō est cum dominō, sed sine dominō in templō. Mēdus sōlus est in magnō templō vacuō. Quid agit servus Iūlii in templō? Nummōs numerat.

Mēdus: “Quot nummī sunt in sacculō meō? Ūnus, duo, trēs, quattuor, quīnque, sex, septem, octō, novem, decem..... nōnāgintā.

Ecce nōnāgintā nummī: magna pecūnia mea est!”

“...mea est!” respondet templum vacuum.

Mēdus: “Quid? Num dominus adest?”

“...adest” respondet templum vacuum.

Sed sōlus est servus in templō. Nūllus dominus verba eius audit.

Nōn in templō, sed in forō est Iūlius. Quid agit Iūlius in forō

Tūsculānō? Dominus servum suum quaerit.

Iūlius imperat: “Quaere Mēdum, Dāve!”

Dāvus: “Ubi?”

Iūlius: “Quaere eum in templō!”

Tūsculānus -a -um
< Tūsculum

Dāvus ab Iūliō discēdit.

Iam Dāvus in templō est et Mēdum quaerit.

Dāvus Mēdum in templō videt.

Dāvus: “Ō Mēde...!”

Mēdus: “St, tacē, Dāve! Tacē et discēde!”

Dāvus: “Dominus in oppidō est et tē quaerit.

Irātus est dominus.”

Mēdus: “Mēne quaerit dominus? Cūr mē quaerit?”

Dāvus: “Quia nummī eius in sacculō tuō sunt!

Dominus nummōs suōs quaerit.”

Mēdus: “Iūlius meus dominus iam nōn est. Neque nummī eius in sacculō meō sunt.”

Dāvus: “Ō improbe serve!”

Mēdus: “Age, discēde, Dāve — et tacē! Improbus est servus quī servum accūsāt.”

Dāvus tacet, neque ab eō discēdit.

Mēdus ex sacculō suō sūmit duōs nummōs.

Mēdus: “Ecce nummī tuī, probe serve!”

Dāvus: “Nōn meī sunt nummī, neque tuī, sed Iūliī sunt.”

Dāvus nummōs nōn sūmit, et sōlus discēdit ex templō.

In forō Iūlius Dāvum interrogat: “Estne Mēdus in templō?”

Dāvus tacet.

Iūlius: “Respondē, Dāve! In templōne est servus meus?”

templō-ne...?

Dāvus respondet: “In templō est... servus tuus nullus. (Mēdus servus tuus iam nōn est!)”

Iūlius, quī p̄ma tantum verba Dāvī audit, ex oppidō discēdit sine Mēdō.

Mēdus sine dominō ex oppidō discēdit.

COLLOQVIVM SEXTVM

Persōnae: Mēdus, Iūlius, Dāvus, Syrus, Lēander, Ursus

Via Latīna est longa, sed Mēdus, quī viā Latīnā Tūsculō Rōmam ambulat, fessus nōn est, nam is ambulat ad Lȳdiam amīcam, quae Rōmae habitat. Lȳdia Mēdum amat et ab eō amātur.

Mēdus cantat: “Nōn via longa est Rōmam...”

Mēdus autem sōlus ambulat; itaque id quod cantat ā nullō audītur.

Via quae est inter Tūsculum et vīllam Iūlii nōn tam longa est quam via Latīna, sed servī quattuor quī Tūsculō ad vīllam ambulant fessī sunt, quia lectīcam et saccōs portant. Duo servī, Dāvus et Ursus, lectīcam cum dominō portant. Saccōs portant Syrus et Lēander.

Iūlius, quī lectīcā vehitur, servōs videt fessōs et imperat: “Pōnite lectīcam in viā, servī!”

Servī fessī lectīcam in viā pōnunt neque iam ambulant. Syrus et Lēander saccōs pōnunt.

Dāvus: “Phū! Via longa est ab oppidō ad vīllam!”

Syrus: “Nōn longa est via, sed saccī magnī sunt.”

Lēander: “Tuus saccus est parvus. Ecce saccus meus magnus!

Dāvus autem lectīcam cum dominō portat, nōn saccum.”

Syrus: “Dāvus nōn sōlus, sed cum Ursō lectīcam portat.”

Ursus: “Neque vacua est lectīca! Dominus nōn tam parvus est quam saccus tuus, Syre.”

Iūlius, quī Dāvum fessum videt, imperat: “Iam saccum Syrī portā, Dāve! Urse, sūme saccum Lēandri! Agite, Syre et Lēander, lectīcam portāte!”

Servī pārent: Dāvus et Ursus saccōs sūmunt, lectīcam sūmunt Syrus et Lēander.

Iūlius imperat: “Ambulāte, servī!”

Iam rūsus ambulant servī. Syrus et Lēander lectīcam cum dominō portant, et saccī portantur ab Ursō et Dāvō: Ursus saccum magnum portat, saccus parvus ā Dāvō portātur.

Iam Dāvus nōn tam fessus est quam Syrus.

Syrus: “Phū! Via longa est ab oppidō ad villam!”

Dāvus rīdet.

Ursus (ad Dāvum): “Cūr nōn ambulat dominus post lectīcam?”

Dāvus: “Dominus fessus vehitur, nōn ambulat, quia nōn est servus.”

Ursus: “Et servī fessī ambulant, nōn vehuntur, quia dominī nōn sunt.”

Lēander: “Num fessus est dominus, quī lectīcā vehitur?”

Dāvus: “Tacē, Lēander! Dominus tē audit.”

Iūlius stertit: “Ssst–rrrch, sst–rrrch...!”

Lēander: “Ecce dominus iam dormit, quia longā viā fessus est! Is mē nōn audit.”

Verba servōrum ā Iūliō nōn audiuntur, nam dominus fessus iam dormit in lectīcā! Dominus quī dormit ā servīs nōn timētur.

COLLOQVIVM SEPTIMVM

Persōnae: Dōrippa, Lȳdia, Mēdus

Dōrippa, quae amīca Lȳdiae est, amīcam suam interrogat: “Quis est amīcus tuus?”

Lȳdia respondet: “Amīcus meus est Mēdus.”

Dōrippa: “Estne vir Rōmānus?”

Lȳdia: “Nōn Rōmānus, sed Graecus est amīcus meus.”

Dōrippa: “Habitatne Rōmae?”

Lȳdia: “Mēdus nōn Rōmae, sed prope Tūsculum habitat.”

Dōrippa: “Quid est Tūsculum?”

Lȳdia: “Tūsculum est oppidum in viā Latīnā nōn procul ā Rōmā.
Mēdus in villā prope Tūsculum habitat.”

Dōrippa: “Villamne habet amīcus tuus?”

Lȳdia: “Nōn Mēdus, sed dominus eius habet villam.”

Dōrippa: “Āh! Servus est amīcus tuus! Meus amīcus, Lepidus, nōn est servus. Pater eius villam habet et magnam pecūniam.”

Lȳdia: “Mēdus bonus servus est et bonus amīcus, quī mē sōlam amat.”

Dōrippa: “Cūr amīcus tuus Rōmam ad tē nōn venit?”

Lȳdia nōn respondet.

Dōrippa: “Quia in villā multae sunt ancillae fōrmōsae...”

Lȳdia: “Quid?”

Dōrippa: “Amīcus tuus nōn sōlum tē, sed etiam ancillam amat!”

Lȳdia: “Tacē, Dōrippa!”

Pulsātur ōstium.

Lȳdia: “Intrā!”

Mēdus ōstium aperit et intrat.

Mēdus: “Salvē, mea Lȳdia! Ecce amīcus tuus,
quī sōlus Rōmam ad tē venit.”

Lȳdia: “Ō amīce, salvē!”

Mēdus laetus ad Lȳdiam adit et eī multa ōscula
dat. Lȳdia verbīs et ōsculis Mēdī dēlectātur.

Lȳdia: “Ecce Dōrippa. Salūtā eam!”

Mēdus sē vertit ad Dōrippam eamque salūtāt: “Salvē, Dōrippa!”

Dōrippa Mēdum salūtāt: “Salvē, serve!”

Mēdus Lȳdiam interrogat: “Estne Dōrippa ancilla tua?”

Lȳdia: “Dōrippa nōn est ancilla, neque amīcus eius servus est.”

Mēdus: “Neque tuus amīcus servus est, Lȳdia.”

Lȳdia: “Quid? Ubi est dominus tuus?”

Mēdus: “Tūlius in villā est apud servōs suōs — neque is iam
meus dominus est!”

Lȳdia laeta sē vertit ad Dōrippam: “Audī, Dōrippa: amīcus
meus iam servus nōn est.”

Dōrippa: “Neque ancilla est amīca tua!”

Dōrippa irāta per ōstium exit. In viā ante ōstium
videt Lepidum, amīcum suum. Lepidus autem

Dōrippam nōn salūtāt neque ab eā salūtātur,
nam is cum ancillā fōrmōsā in viā ambulat!

Lepidus ancillae ōsculum dat!

Dōrippa discēdit. In oculīs eius lacrimae sunt.

COLLOQVIVM OCTAVVM

Persōnae: Iūlius, Aemilia, Flōra, Iūlia

Ecce Iūlius et Aemilia in forō Tūsculānō. Forum plēnum est virōrum et fēminārum quī emunt aut vēndunt, in hīs Flōra, puella fōrmōsa, quae rosās vēndit. Aemilia rosās videt.

Iūlius
Iūli! (voc)

Aemilia: “Aspice rosās, Iūli!”

Iūlius: “Quās rosās?”

Aemilia: “Quās illa puella vēndit.” Puellam digitō mōnstrat.

Iūlius puellam aspicit.

Iūlius: “Fōrmōsa est puella.”

Flōra clāmat: “Ecce rosae! Emite rosās!”

Aemilia cum Iūliō adit ad Flōram, quae eōs salūtat: “Salvēte, domine et domina! Aspiciate hās rosās!”

Aemilia: “Ō, quam pulchrae sunt rosae tuae!”

noster -tra -trum
= meus et tuus

Iūlius: “Hortus noster plēnus est rosārum.”

Aemilia: “Sed illae rosae quae sunt in hortō nostrō nōn tam pulchrae sunt quam hae.”

Iūlius: “Neque filia nostra tam pulchra est quam haec puella.”

Aemilia: “Tacē, Iūli! Rosās aspice, nōn puellam!”

Flōra ad Iūlium rīdet. Aemilia nōn rīdet.

Iūlius ūnam rosam sūmit et puellam interrogat: “Quantum est pretium huius rosae?”

Aemilia: “Nōn ūnam tantum, sed multās rosās eme, Iūli!”

Flōra Iūliō et Aemiliae decem rosās ostendit: “Ecce decem rosae. Pretium hārum rosārum est duo sēstertiī tantum.”

Iūlius: “Id magnum pretium nōn est. Ecce duo sēstertiī.”

Iūlius Flōrae duōs sēstertiōs dat. Puella nummōs sūmit et Iūliō decem rosās vēndit. Iūlius rosās sūmit et Aemiliae dat.

Iūlius: “Accipe hās rosās ā virō tuō, qui tē amat, Aemilia!”

Aemilia laeta rosās accipit, et virō suō ōsculum dat.

Iūlius et Aemilia ad villam suam adveniunt et ā Iūliā laetā salūtantur: “Salvēte, pater et māter!”

Iūlius et Aemilia: “Salvē, Iūlia!”

Iūlia, quae venit ex hortō, decem rosās pulchrās ante sē tenet.

Iūlia: “Ecce rosae. Nōnne pulchrae sunt?”

Aemilia: “Ō, quam pulchrae sunt rosae tuae! Unde sunt illae rosae?”

Iūlia: “Ex hortō sunt. Accipe rosās, mamma!”

Iūlia Aemiliae decem rosās dat.

Iūlia: “Iam nōn meae, sed tuae sunt.”

Aemilia laeta rosās accipit, et filiae suae ōsculum dat.

Iūlia: “Pretium decem rosārum nōn est ūnum ōsculum, sed decem!”

Iūlius: “Id magnum pretium est!”

Aemilia rīdet et filiae suae decem ōscula dat.

Iūlius: “Māter tua aliās decem rosās habet. Ecce rosae eius.” Ex lectīcā decem rosās sūmit et Iūliae ostendit. Illae rosae iam nōn tam pulchrae sunt quam in forō, quia in aquā nōn sunt.

Iūlia rosās aspicit et interrogat: “Unde sunt illae rosae?”

Iūlius: “Ex forō Tūsculānō, ubi puella fōrmōsa rosās vēndit.”

Iūlia: “Quantum est pretium illārum rosārum?”

Iūlius: “Duo sēstertii — et ūnum tantum ōsculum!”

Iūlia: “Duo sēstertii? Id est magnum pretium! In hortō nostrō sunt mīlle rosae, quārum pretium nūllum est.”

Aemilia: “Num decem ōscula nūllum est pretium?”

Iūlia: “Cūr pater, quī hortum habet plēnum rosārum, aliās rosās emit ā puellā Tūsculānā? Nōnne rosae hortī nostrī tam pulchrae sunt quam eae quae tantō pretiō in forō emuntur?”

Iūlius Aemiliam aspicit, quae nōn respondet.

Iūlius: “Respondē, Aemilia! Iūlia tē interrogat.”

Aemilia: “Sine aquā rosae nōn tam pulchrae sunt...”

Iūlia Iūlium interrogat: “Nōnne filia tua tam pulchra est quam puella quae rosās vēndit?”

Aemilia Iūlium aspicit, quī nōn respondet.

Aemilia: “Respondē, Iūli! Iūlia tē interrogat.”

Iūlius: “Filia mea tam pulchra est quam rosa...”

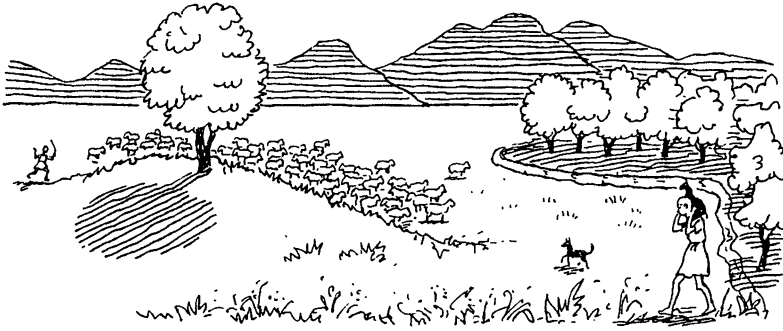
Iūlia: “Num illa puella tam pulchra est?” Iūlius tacet.

Aemilia: “Age, sūme rosās meās vīginti, Iūlia, eāsque in aquā pōne!”

Iūlia vīginti rosās sūmit et cum iīs abit.

Iūlius: “Pretium decem rosārum nōn est ūnum ōsculum tantum, sed decem ōscula!”

Aemilia rīdet et Iūliō quoque decem ōscula dat.

COLLOQVIVM NONVM

Persōnae: Faustīnus, Rūfus

Faustīnus, pāstor Iūlii, abest ab ovibus suis, quia ovem nigram in silvā quaerit. Ovēs sine pāstōre in campō errant.

Ecce Faustīnus cum cane suō ex silvā venit. Pāstor ovem nigram umerīs portat.

Canis lātrat: “Baubau!”

Ovēs canem audiunt et ad pāstōrem suum currunt.

Faustīnus ovem nigram in terrā pōnit sub arbore.

Ovis bālat: “Bābā!”

Pāstor ovēs numerat: “Ūna, duae, trēs, quattuor, quīnque.....”

Dum ovēs ā pāstōre numerantur, vir irātus accurrit. Est Rūfus, quī parvam villam cum hortō prope silvam habet.

Rūfus irātus baculum ante sē tenet et clāmat: “Ō improbe pāstor! Ovēs tuae in hortō meō sunt!”

Faustīnus: “Quid agunt ovēs meae in hortō tuō?”

Rūfus: “Rosās meās edunt.”

Faustīnus: “Ovēs nōn rosās, sed herbam edunt. Neque ovēs meae ā pāstōre suō abeunt. Quot ovēs sunt in hortō tuō?”

Rūfus: “Quattuor.”

Faustīnus: “Nōn meae sunt illae ovēs. Ecce ovēs meae, quae apud mē sunt. Numerus eārum est centum. Age, numerā eās!”

Rūfus ovēs aspicit, neque eās numerat.

Rūfus: “Hic centum ovēs nōn sunt.”

Faustīnus: “Sunt centum. Nūlla ovis abest.”

Ecce autem quattuor ovēs albae accurrunt! Post eās venit parvus
canis irātus, quī ūnam ovem dentibus petit.

Rūfus: “Ecce Persa, canis meus, quī cum ovibus tuīs venit.”

mordēre = dentibus
petere

Faustīnus: “Vocā canem tuum! Ovem meam mordet!”

Rūfus: “Persa, venī!”

Canis irātus nōn venit, sed ovem mordet. Ovis, quae mordētur,
bālat: “Bābaā!”

Iam canis pāstōris parvum canem videt et ad eum currit.

Persa sē vertit ab ove ad canem pāstōris, quī ante eum cōsistit
et dentēs ostendit.

Canis pāstōris lātrat: “Baubaubau!”

Parvus canis, quī magnum canem timet, nōn lātrat, sed ululat:
“Uhuhū!” et ad dominum suum currit.

Ovēs quattuor, quae canem parvum iam nōn timent, laetae ad
pāstōrem adeunt et ad eum bālant.

Rūfus: “Ovēs dominum suum amant. Nōnne tuae sunt?”

Faustīnus: “Nūllae ovēs meae iam sunt in hortō tuō.”

Rūfus: “Sed vestīgia ovium tuārum in hortō meō sunt.”

Faustīnus: “Et in collō ovis meae sunt vestīgia dentium canis tuī!

Canis ille parvus tam malus est quam lupus!”

Rūfus: “Immō bonus canis est Persa. Canis meus ovēs nōn ēst.”

Faustīnus: “Neque ovēs meae rosās edunt.”

COLLOQVIVM DECIMVM

Persōnae: Iūlia, Syra

Iūlia et Syra in hortō ambulant cum Margarītā, cane Iūliae parvā et crassā. Sōl lūcet in caelō sine nūbibus. Iūlia laeta canit.

Canis eam canere audit et caudam movet.

Ecce avis ante canem volat. Canis avem ante sē volāre videt et currit, sed avis iam procul ā cane est. Canis, quae avem capere vult neque potest, irāta lātrat: “Baubau!”

Iūlia canem suam vocat: “Margarīta! Veni!”

Canis cōsistit et ad Iūliam, dominam suam, currit.

Syra: “Necesse nōn est canem vocāre, neque enim canis avēs capere potest.”

Iūlia: “Sed avēs canem timent.”

Canis iam fessa iacet ad pedēs Iūliae. Syra canem crassam in herbā iacēre videt eamque spīrāre audit.

Syra: “Canem tuam crassam nūlla avis timet.”

Iūlia: “Margarīta nōn est crassa!”

Canis aspicit Iūliam et caudam movet.

Iūlia: “Sed cūr nōn canunt avēs? Quid timent?”

Syra: “Nōn canem fessam, sed avem feram timent.”

Iūlia: “Quam avem feram?”

Syra magnam avem quae suprā hortum volat digitō mōnstrat:

“Ecce avis fera quae ā parvīs avibus timētur.”

Iūlia caelum aspicit et magnam avem suprā sē volāre videt. Avis magnīs ālis sustinētur, neque Iūlia ālās movērī videt.

Iūlia: “Quae est illa avis?”

Syra: “Est aquila, quae cibum quaerit.”

Iūlia: “In caelō cibum reperīre nōn potest.”

Syra: “Nōn in caelō, sed in terrā cibum quaerit. Aquila enim bonōs oculōs habet et parva animālia procul vidēre potest.

Aquila est avis fera, quae aliās avēs capit et ēst.”

Iūlia: “Avis improba est aquila!”

Syra: “Magna aquila etiam parvam puellam capere potest et ad nīdum suum portāre.”

Iūlia: “Quid? Mēne aquila portāre potest?”

Syra Iūliam aspicit: puella tam crassa est quam canis sua. Syra rīdet neque respondet. Iūlia eam rīdēre nōn videt, nam caelum aspicit neque iam aquilam videt.

Iūlia: “Iam abest aquila.”

Syra: “Est apud nīdum suum.”

Iūlia: “Ubi est nīdus aquilae?”

Syra: “Procul in monte est, quō nēmō potest ascendere. Puerī nīdum aquilae reperīre nōn possunt.”

Iūlia: “Sed aliōs nīdōs reperīre possunt. Ecce puerī quī nīdōs quaerunt in arboribus.” Iūlia Mārcum et Quīntum in umbrā inter arborēs errāre et nīdōs quaerere videt.

Iūlia et Syra in sōle sunt.

Syra: “Venī in umbram, Iūlia!”

Iūlia canem, quae ad pedēs eius iacet, pede pulsat: “Age, curre, Margarīta crassa!”

Syra canem aspicit, et rīdet. Etiam Iūlia rīdet.

Margarīta ante Iūliam currit ad parvam arborem. Canis caudam movet et lātrat: “Baubau!”

Ecce avis perterrita ex arbore volat. Iūlia et Syra cōsistunt ante arborem, unde parvae vōcēs audiuntur: “Pīpīpī, pīpīpī!”

Iūlia Syram interrogat: “Quid hoc est?”

Syra rāmōs et folia arboris movet et inter rāmōs parvum nīdum videt. Syra nīdum prope aspicit.

Syra: “Ecce nīdus in quō quīnque pullī sunt. Aspice, Iūlia!”

Iūlia nīdum aspicit, neque pullōs videt, quia nimis parva est.

Iūlia, quae pullōs aspicere vult, imperat: “Impōne mē in umerōs tuōs, Syra!”

Syra: “Umerī mei tē portāre nōn possunt.”

Iūlia: “Sustinē mē tantum!”

Syra Iūliam ā terrā sustinet. Iam puella pullōs videt in nīdō.

Pullī autem tacent neque iam pīpīant.

Iūlia: “Ō, quam parvī sunt! Cūr nōn pīpīant neque sē movent?”

Syra: “Quia perterritī sunt; tē enim vident.”

Iūlia: “Pullī mē vidēre nōn possunt, neque enim oculōs aperiunt.”

Syra fessa puellam crassam in terrā pōnit.

Syra: “Sed vōcem tuam audiunt pullī — et māter pullōrum tē nōn solum audit, sed etiam videt. Audī: avis pīpiat, quia ad nīdum suum adīre nōn audet.”

pullus pīpiat:
“pīpīpī!”

Audītur vōx Mārci: “Venī, Quīnte! In hāc arbore nīdus est.”

Iūlia: “Ō, Mārcus nīdum videt.”

Syra: “Discēde ab arbore, Iūlia! Mārcus alium nīdum videt, hunc nīdum reperīre nōn potest.” Iūlia et Syra cum cane ab arbore discēdunt. Avis eās discēdere videt et ad nīdum suum volat.

Pullī, quī mātrem suam venīre vident, rūsus pīpīant:

“Pīpīpī!” Pullī cibum exspectant.

Avis pullīs suīs cibum dat.

māter (nōm)
mātrem (acc)

COLLOQVIVM VNDECIMVM

Persōnae: Sextus, Fabia

Cornēlius et Fabia, quī Tūsculī habitant, ūnum filium, Sextum, habent. Sextus Tūsculī apud mātrem suam est, sed Cornēlius abest. Fabia virum suum exspectat.

māter mātris *f*

Sextus mātrem interrogat: “Cūr nōn venit pater?”

Fabia: “Rōmā Tūsculum via longa est.”

Sextus: “Nōn longa est via. Atque bonum equum habet pater.”

Fabia: “Equus bonus est. Cornēlius equum suum amat neque eum verberat; itaque equus nōn currit, sed ambulat.”

Sextus: “Estne sōlus pater?”

Fabia: “Nōn sōlus, nam equus est apud eum.”

pater patris *m*

Sextus: “Cūr nūllus servus apud patrem meum est?”

Fabia: “Quia pater tuus ūnum tantum equum habet, neque ūnus equus duōs hominēs Tūsculō Rōmam vehere potest.”

Sextus: “Cūr pater meus ūnum tantum equum habet? Pater Mārci multōs equōs habet.”

Fabia: “Quis dīcit ‘Iūlium multōs equōs habēre?’”

Sextus: “Mārcus id dīcit.”

Fabia: “Quot equōs habet Iūlius?”

Sextus: “Mārcus dīcit ‘patrem suum decem equōs fōrmōsōs habēre.’ Cūr pater meus decem equōs nōn habet?”

Fabia: “Quia pater tuus nōn tam pecūniōsus est quam pater Mārci. Iūlius magnam familiam habet et magnam vīllam.”

Mārcus: “Pater meus X equōs habet.”

M. dīcit ‘patrem suum X equōs habēre’

magnam familiam = multōs servōs

Sextus: “Quot servōs habet Iūlius?”

Fabia: “Interrogā Mārcum!”

Sextus: “Mārcus dicit ‘servōs eius numerārī nōn posse!’”

Fabia: “Iūlius habet centum servōs, ut ipse dicit — sed Mārcus centum numerāre nōn potest!”

Fabia Mārcum puerum stultum esse putat.

Sextus: “Mārcus nōn potest centum servōs numerāre, sed decem equōs numerāre potest! Cūr Iūlius, quī decem equōs habet, patrī meō equum nōn dat? Nōnne Iūlius amīcus patris est?”

Fabia: “Est. Sed Iūlius multōs amīcōs habet.”

Sextus: “Quid Iūlius nōn habet?”

Fabia: “Cornēlius quoque multōs habet amīcōs. Pecūniōsus nōn est vir meus, sed bonus vir, bonus pater, bonus amīcus est.”

Sextus: “Etiam Iūlius bonus pater est. Cum revenit ex oppidō, liberīs suīs multa dōna dat.”

dōnum -ī n = id
quod datur

Fabia: “Quī magnam pecūniam habet, multa et magna dōna emere potest.”

Sextus: “Nec solum liberīs suīs, sed etiam matrī eōrum magna dōna dat. Māter Mārcī multa ōrnāmenta accipit ā virō suō. Mārcus dicit ‘mātrem suam et gemmīs et margarītīs et ānulis pulchrīs ōrnārī nec aliam fēminam tam fōrmōsam esse..’”

Fabia: “Num māter Mārcī sine ōrnāmentīs tam fōrmōsa est quam māter tua?”

Sextus: “Nūlla fēmina tam pulchra est quam māter mea!”

Fabia verbīs filiī dēlectātur eumque interrogat: “Quis id dicit?”

Sextus nōn respondet, nam equum accurrere audit.

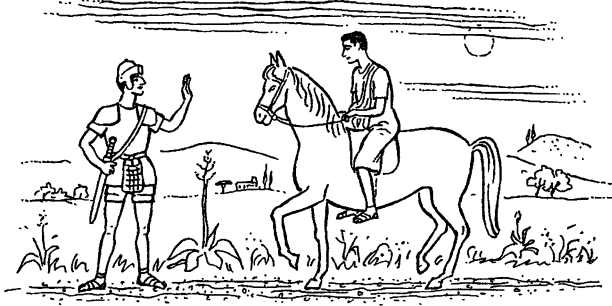
Sextus: “Audī! Pater venit. Equus eius nōn ambulat, sed currit.”

Fabia: “Quid est? Cūr equus currit? Age, exī ante ōstium!”

Exit Sextus.

Cūr equus Cornēliī currit? Vidē colloquium duodecimum!

duo-decimus -a -um
= XII. (12.)

COLLOQVIVM DVODECIMVM

Persōnae: Mīles, Cornēlius, Mēdus.

Cornēlius viā Latinā Rōmā Tūsculum it. In viā Latinā mīles Rōmānus, quī ipse Rōmā Tūsculum it, Cornēlium post sē venīre audit.

Mīles, quī in sōle ambulat, fessus est, quia arma gravia fert.

Cornēlius dominus, quī equō vehitur, nōn est fessus, sed fessus est equus quī dominum gravem vehit. Itaque equus Cornēlii nōn currit, sed ambulat. Cornēlius nōn verberat equum suum fessum.

Mīles Cornēlium salūtat: “Salvē, domine! Equus tuus bonus est, nec solum tē, sed etiam mē portāre potest!”

Cornēlius virum armātum timet, quia ipse arma nōn fert; itaque mīlitem equum ascendere iubet: “Ascende! Hic post mē sedē!”

Mīles equum ascendit. Iam duo hominēs ūnō equō vehuntur: mīles sedet post Cornēlium, Cornēlius ante mīlitem sedet.

Equus Cornēlii, quī duōs virōs gravēs Tūsculum vehere nōn potest, irātus hinnit: “Hihihi!” atque in viā cōnsistit.

Cornēlius equum ambulāre iubet: “Ambulā, eque!” Equus autem rūsus hinnit neque sē movet.

Mīles equum hinnire audit et Cornēlium interrogat: “Cūr nōn ambulat equus?”

Cornēlius respondet: “Quia ūnum tantum hominem vehere potest.”

Mīles: “Improbus est equus. Verberā eum!”

Cornēlius: “Equus meus probus est; eum verberāre necesse nōn est.” Cornēlius equum suum amat neque eum verberāre vult.

Mīles irātus clāmat: “Age, curre, eque!” atque equum gladiō verberat!

Equus perterritus currit, atque mīles ad terram cadit! Caput eius viam pulsat.

Cornēlius equum cōsistere iubet, sed equus perterritus Tūsculum currit. Sextus, filius Cornēlii, quī ex ōstiō viam spectat, equum accurrere videt ac perterritus ab eō fugit. Equus cum dominō ante ōstium cōsistit.

Mīles autem quiētus in viā iacet ut mortuus. Dē fronte eius sanguis fluit.

Dum mīles illīc in sōle iacet, Mēdus advenit. Unde venit Mēdus?

Is Tūsculō venit et viā Latīnā Rōmam ambulat.

Mēdus laetus canit: “*Nōn via longa est Rōmam...*”

Hīc Mēdus hominem in viā iacēre videt et ante eum cōsistit.

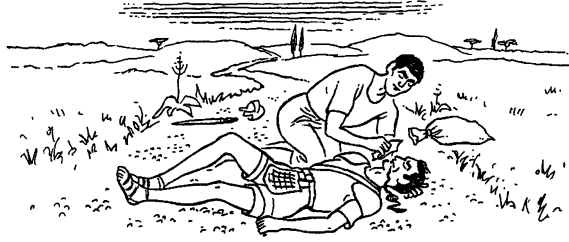
Mēdus sē interrogat: “Quis est hic vir quī in mediā viā iacet?”

et ipse respondet: “Est mīles, nam armātus est.”

Servus caput mīlitis manū sustinet et, dum sanguinem dēterget,

interrogat eum: “Quid est, amīce? Doletne captus?”

in mediā viā = in
mediā parte viae

Vōx Mēdī ā milite nōn audītur. Mīles sē nōn movet, nec Mēdus eum spīrāre audit. Ergō Mēdus mīlitem mortuum esse putat. Sed ecce mīles oculōs aperit et parvā vōce dīcit: “Aquam...!” Mēdus, quī mīlitem vīvere gaudet, ex parvō rīvō aquam arcessit et mīlitī dat.

Mīles laetus ē manū Mēdī bibit et ‘aquam bonam esse’ dīcit: “Aqua bona est. Iam necesse nōn est mē sustinēre, amīce!”

Mēdus: “Doletne caput?”

Mīles: “Nōn male dolet...”

Mēdus: “Venī Rōmam ad medicum!”

Mīles: “Id necesse nōn est — sed necesse est mē Tūsculum ire: illic enim dux exercitūs in castrīs mē exspectat.”

Mēdus: “Rōmae mē exspectat amīca mea.”

Mīles: “Id mē dēlectat. Mē quoque puella Rōmāna amat et

Rōmam vocat... Sed iam dux mē vocat in castra. Bonus mīles ducī suō pāret, ut bonus servus dominō suō. Ergō valē, bone serve, ac bene ambulā!”

Mēdus rīdet et respondet: “Valē, bone mīles!”

Mīles, quī ducem exercitūs timet, Mēdum relinquit et Tūsculum ad exercitum ambulat. Mīles ducī suō pāret.

Mēdus, quī Rōmam ambulat ad amīcam suam, mīlitem stultum esse putat. Mēdus dominō suō nōn pāret.

“Salvē!” dīcit is
quī advenit
“Valē!” dīcit is
quī discēdit

COLLOQVIVM TERTIVM DECIMVM

Persōnae: Medicus, Syrus, Iūlius, Aemilia, Syra

Hōra octāva est. Dum Quīntus in lectō iacet in cubiculō suō,

Medicus in ātriō Iūlium exspectat. Servus adest Syrus.

Iūlius ex cubiculō Quīntī venit.

Medicus interrogat: “Dormitne puer?”

“Nōn dormit” respondet Iūlius, “Quīntus dormire nōn potest,
quod iam nōn modo pēs eius dolet, sed etiam bracchium.”

Medicus: “Pēs tantum aegrōtat.”

Iūlius: “Cum pēs aegrōtat, necesse nōn est vēnam bracchiī
aperīre. Hōc modō pēs aeger nōn sānātur.”

Medicus: “Sanguis ā corde per vēnās fluit in tōtum corpus
hūmānum, ut dīcit Hippocratēs...”

Hippocratēs -is *m*

Hīc intrat Aemilia cum Syrā ancillā, quae pōculum fert plēnum
sanguinis.

Aemilia: “Ecce sanguis Quīntī in pōculō. In corpore eius iam
nōn multum sanguinis est, ut ostendit color eius albus. Filius
noster nunc aegrior est quam erat!”

Medicus: “Sed faciēs eius nimis rubra erat. Puer crassus...”

Aemilia: “Num filius meus puer crassus est?”

Syra (parvā vōce ad Aemiliam): “Is nōn est tam crassus quam
ipse medicus!” Sed ea verba ā crassō medicō nōn audiuntur.

Medicus: “Nōn nimis crassus est puer. Homō autem crassus, cui color faciēi ruber est, nimis multum sanguinis habet...”

Iūlius: “...ut dicit Hippocratēs!”

Aemilia: “Quis est Hippocratēs?”

Medicus: “Est medicus Graecus clārissimus. Ille dicit ‘hominem crassum ac rubrum nimis multum sanguinis habēre in corpore’.”

Iūlius: “Ergō in corpore tuō crassō nimis multum est sanguinis!”

Medicus: “Num crassum est corpus meum?”

Iūlius: “Crassius est quam corpus Quīntī. Atque ecce faciēs tua rubra. Sānā tē ipsum, medice!”

Medicus: “Quō modō?”

Iūlius: “Sūme cultrum ac vēnam aperī tuam!”

Rident Aemilia et Syra. Item Syrus rīdēre incipit.

Medicus (īrātus): “Servus tuus mē rīdet!”

Iūlius Syrum tacēre iubet: “Tacē, Syre! Exī atque equum medicī dūc ante ōstium!”

Exit Syrus.

Vōx Quīntī audītur ex cubiculō: “Venī, māter!”

Iūlius: “Audī, Aemilia! Quīntus tē vocat. Estne sōlus in cubiculō?”

“Nōn est” respondet Aemilia, “Dēlia est apud eum. Quīntus gaudet medicum abesse, et mē exspectat.”

Medicus: “Cūr mē abesse gaudet?”

Aemilia: “Quia tē atque cultrum tuum metuit. Dīcit ‘tē esse malum medicum!’”

Medicus: “Quid? Ille puer id dīcere audet?”

Syra (parvā vōce in aurem Aemiliae): “Nōn puer tantum id dīcit!”

Iūlius: “Nōnne malus est medicus quī hominēs aegrōs nōn sānat, sed aegriōrēs facit?”

Medicus: “Quī medicus id facit?”

Iūlius medicum aspicit nec respondet.

Quīntus rūsus mātrem vocat: “Māter! Ma-ā-ter!”

Iūlius: “Ī ad Quīntum, Aemilia, atque iubē eum dormīre! Hōra octāva est.”

Aemilia abit ad filium suum aegrum.

Medicus: “Īam tempus est mē abīre.”

Iūlius: “Nēmō tē hīc tenet.”

Medicus: “Ubi est equus meus?”

Iūlius: “Īam stat ante ōstium.”

Iūlius cum medicō ante ōstium exit. Illic stat equus medicī, quī ā Syrō tenētur. Medicus equum ascendit.

Medicus: “Valē, domine!”

Iūlius: “Valē, medice! Necesse nōn est tē post hunc diem revenīre.”

Medicus sōlus discēdit.

COLLOQVIVM QVARTVM DECIMVM

Persōnae: Aemilia, Iūlius

Vesper est. Aemilia in peristylō est cum Iūliō.

Aemilia: “Venī mēcum in hortum, Iūli. Dēlectat mē tēcum ambulāre in hortō nostrō.”

Iūlius: “Mē quoque id dēlectat. Sed sōl iam nōn lūcet. Vesper est.”

Aemilius: “Cum sōl lūcet, nimis calidus est āēr in hortō. Meridiē in sōle ambulāre mē nōn dēlectat, sed vesperī āēr nec nimis calidus nec nimis frīgidus est.”

vesperī (*adv*)
↔ māne

Iūlius: “Sed obscūrus est hortus vesperī. Rosae vidērī nōn possunt.”

Aemilia: “Hāc nocte hortus obscūrus nōn est, nam lūna et stēllae lūcent. Ecce magna lūna quae suprā montem ascendit.”

Lūnam spectāns Iūlius “Lūna plēna est hāc nocte” inquit “quae est ante kalendās Iūniās. Sed rēs male illūstrantur lūce lūnae. Rosārum color vidērī nōn potest.”

Aemilia: “Lūx lūnae hortum nostrum pulchrum etiam pulchriōrem facit. Age, venī mēcum, Iūli!”

Aemilia manum Iūlii capit eumque sēcum dūcit in hortum.

In hortō Aemilia “Nōnne pulchra est lūna?” inquit, “Est ut faciēs hūmāna. Ecce ōs eius quod ad tē rīdet.”

Iūlius primum lūnam spectat, deinde faciem Aemiliae ridentem:

“Ad mē” inquit “nōn solum ōs lūnae rīdet, sed etiam ōs tuum rubrum ut rosa.”

Aemilia rīdēs “Hāc lūce” inquit “color rosārum vidērī nōn potest — num ōris meī color vidērī potest?”

Iūlius rūsus Aemiliam aspiciēns “Etiam sine colōre” inquit “faciēs tua fōrmōsa est, Aemilia: oculī tuī ut stēllae lūcent et dentēs ut margarītae! Atque collum tuum album bene vidētur. Ō, quam fōrmōsum est collum tuum!” Iūlius collō Aemiliae ōsculum fert.

ōsculum ferre =
ōsculum dare

Aemilia: “Ō Iūli! Verba tua mē dēlectant.”

Iūlius: “Ubi sunt margarītae quibus collum tuum ōrnārī solet?”

Aemilia: “Nōnne fōrmōsum est collum meum sine margarītīs?”

Iūlius: “Nōn tam fōrmōsum quam cum margarītīs! Margarītae tē, fēminam pulchram, etiam pulchriōrem faciunt. Ubi sunt cētera ōrnāmenta tua?”

Aemilia: “Ecce gemmae in auribus et ānuli in digitīs.”

Iūlius: “Sed collum tibi nūdum est. Ubi sunt eae margarītae, Aemilia?” Iūlius terram ante Aemiliam spectat.

Aemilia: “Sunt in cubiculō nostrō.”

Iūlius, quī margarītās in herbā quaerit, haec verba nōn audit, sed “Quid est hoc” inquit “quod ante pedēs tuōs iacet?”

Aemilia: “Nōn est margarīta.”

Iūlius id quod in herbā iacet manū tangit atque “Fui!” inquit horrēns, “Est parva bēstia nūda.”

Aemilia: “Quae bēstia? Vīvitne?”

“Hāc lūce” inquit Iūlius “nihil vidērī potest”, ac deinde: “Nōn ūna, sed quattuor parvae bēstiae hīc iacent. Nōn vīvunt, nam frīgidae sunt nec sē movent.”

Iūlius corpora bēstiārum rūsus tangit et ālās brevēs sentit.

Iūlius: “Pullī avium sunt. Ō, quam foedī sunt pullī mortuī!”

Aemilia: “Hāc lūce vidēri nōn possunt.”

Iūlius: “Nōn vidēri, sed tangi possunt. Corpora eōrum nūda sunt atque foeda et sordida, colla longa et nūda...”

Aemilia: “Mihi quoque nūdum est collum.”

Iūlius: “Cūr quattuor pulli mortui hīc iacent?”

Aemilia: “Interrogā Iūliam: ea respondere potest.”

Iūlius: “Eane etiam margaritās tuās reperire potest?”

Aemilia “Surge, Iūli!” inquit, “Neque enim necesse est margaritās in hortō quaerere: in cubiculō nostrō sunt. I in cubiculum atque affer mihi margaritās!”

Iūlius autem Aemiliam aspiciens “Margaritās tibi afferre” inquit “necesse nōn est. Sine ornāmentō fōrmōsissimum est collum tuum atque umeri tui...”

Hīc Iūlius collō et umeris Aemiliae ōscula fert atque “Iam veni mēcum” inquit “in cubiculum nostrum!”

Iūlius manum Aemiliae capit eamque sēcum dūcit in cubiculum.

COLLOQVIVM QVINTVM DECIMVM

Persōnae: Mārcus, Iūlia, Aemilia, Iūlius, servī

Post meridiem Mārcus in hortō ambulāns Iūliam inter rosās
sedentem videt. Puella quiēta est neque canit.

Frāter apud sorōrem cōnsīdit eamque interrogat: “Cūr tam quiēta
es, Iūlia, neque canis?”

Iūlia: “Nōn canō, quia trīstis sum.”

Mārcus: “Quid trīstis es? Nōnne rosae tē dēlectant?”

Mārcus Iūliae rosās pulchrās mōnstrat, neque ea rosās aspicit. In
oculis puellae lacrimae sunt. Mārcus eam lacrimāre videt.

Mārcus: “Quid est, Iūlia? Quid plōrās?”

Iūlia: “Nōn plōrō. Lacrimō quod pullī sunt mortuī. Ecce pullī.”

Iūlia nīdum ē rosīs sūmit et frātrī ostendit. In nīdō sunt quattuor
pullī mortuī.

Mārcus tacitus pullōs aspicit, tum rīdēre incipit: “Hahaha!”

Iūlia: “Quid rīdēs, Mārce?”

Mārcus: “Rīdeō, quod pullī foedī sunt!”

Iūlia: “Fōrmōsī sunt pullī mortuī. Cūr tū eōs foedōs esse putās?”

Mārcus: “Aspice, Iūlia: corpora eōrum sunt nūda et sordida,
colla nimis longa, ālae nimis brevēs. Nihil foedius est quam
pullus mortuus!”

Haec verba audiēns Iūlia plōrāre incipit atque mātrem vocat:

“Uhuhū! Mamma!”

Mārcus rīdēns ā sorōre plōrante discēdit.

Aemilia accurrit et Iūliam oculōs tergēre ac laetam esse iubet:

“Tergē oculōs, Iūlia! Es laeta! Quid manū tenēs?”

“Nīdum cum pullīs teneō” inquit Iūlia, et matrī nīdum et pullōs ostendit.

Aemilia nīdum aspiciēns “At mortuī sunt pullī!” inquit, “Cūr eōs pullōs foedōs nōn relinquis et mēcum venīs in villam?”

Haec verba audiēns Iūlia rūsus plōrāre incipit.

Aemilia: “Dēsine plōrāre, Iūlia! Venī in cubiculum! Fessa es.”

Iūlia exclāmat: “Nōn sum fessa! Nōn sum fessa!” sed māter manum eius capit et eam sēcum in villam dūcit.

Nīdus ad terram cadit. Quattuor pullī mortuī in herbā iacent.

Iam Iūlia quiēta in lectulō suō dormit. Servī autem quiētī nōn sunt, sed canunt et rīdent, quia dominum nōn vident; servī enim dominum sevērū ā villā abesse putant.

Sed Iūlius, quī in peristylō est, servōs canere et rīdēre audit eōs-que quiētōs esse iubet: “Este quiētī, servī! Cūr canitis et rīdētis, dum Iūlia dormit?”

Respondent servī: “Canimus et rīdēmus quia laetī sumus. Nōnne tū canis et rīdēs cum laetus es?”

Dominus irātus magnā vōce clāmat: “Tacēte!!! Ego dominus sum, vōs servī estis! Iūlia dormit.”

Puella dormiēns clāmōre patris excitātur. Iūlia ē lectō surgit atque ē cubiculō exit.

Iūlius filiam suam venīre videt eamque interrogat: “Quid nōn dormīs, Iūlia?”

Iūlia: “Nōn dormiō, quod tē clāmāre audiō; itaque nōn possum dormire. Cūr clāmās, pater?”

Iūlius: “Ego servōs clāmantēs tacēre iubeō. Nōnne servōs improbōs clāmāre audīs?”

COLLOQVIVM SEXTVM DECIMVM

Persōnae: Dōriippa, Lepidus, Lȳdia, Mēdus

Māne est. Urbs Rōma primā lūce sōlis orientis illūstrātur. Ventus frigidus ā montibus flāre incipit.

Dōriippa, amīca Lȳdiae, ē lectō surgit et fenestram aperit. In viā inf̄ra fenestram Lepidum advenīre videt.

Lepidus, quī multās rosās sēcum fert, ad cubiculum Dōriippae ascendit atque intrāns “Salvē” inquit, “amīca mea!”

Dōriippa eum nōn salūtāt.

Lepidus: “Ecce rosās quās tibi afferō, Dōriippa, rosa mea! Accipe hās rosās ab amīcō tuō!”

Dōriippa tacita Lepidum intuētur neque locō sē movet.

Lepidus: “Nōnne rosae tē dēlectant?”

Dōriippa rosās manū capit et ad terram iacit!

Lepidus: “Quid agis, Dōriippa? Cūr rosās pulchrās ad terram iacis?”

Dōriippa: “Eās rosās dā amīcae tuae!”

Lepidus: “At rosās amīcae meae dō.”

Dōriippa: “Nōn sum ego amīca tua.”

Lepidus: “Quid audiō?”

Dōriippa: “Id quod vērū est.”

Lepidus: “Sed ego tē amō, Dōriippa.”

Dōrippa: “Tū nōn mē, sed ancillam amās.”

Lepidus: “Quid dīcis?”

Dōrippa: “Dīcō ‘nōn mē, sed ancillam ā tē amārī’.”

Lepidus: “Quam ancillam dīcis?”

Dōrippa: “Eam ancillam fōrmōsam cum quā ambulāre solēs.”

Lepidus: “Ego nōn soleō ambulāre cum ancillā.”

Dōrippa: “Putāsne mē oculōs nōn habēre? In mediā viā ancillae
ōscula dās!”

Lepidus: “Dēsine mē accūsāre, Dōrippa! Ea fēmina quam tū
‘ancillam’ dīcis nōn ancilla, sed... soror mea est.”

acc mē dat mihi
tē tibi
sē sibi

D.: “*Mihi frāter est*”
D. dīcit ‘*sibi frāterem*
esse’

Dōrippa: “Vērum nōn dīcis. Tibi soror nūlla est. Sed mihi est
frāter magnus quī tē pulsāre potest!” Dōrippa ‘sibi frāterem
esse’ dīcit — id quod vērum nōn est!

Lepidus: “Ubi est ille frāter tuus?”

Dōrippa: “Hīc apud mē habitat.”

Lepidus: “Id vērum nōn est. Ego frāterem tuum nōn timeō!”

Dōrippa: “Nec frāter meus tē timet. Iam discēde, Lepide,
antequam ille revenit!”

Dum Dōrippa loquitur, aperītur ōstium, atque Lȳdia cum Mēdō
cubiculum intrat. Lȳdia et Mēdus Dōrippam salūtant et ab eā
salūtantur, Lepidō spectante.

Dōrippa sē ad Lepidum vertit et “Ecce frāter meus” inquit “quī
cum amīcā suā venit!”

Mēdus: “Quid dīcis?”

Dōrippa: “Sūme rosās tuās, Lepide, atque abī, antequam frāter
meus tē per fenestram iacit!”

Lepidus, quī Mēdum virum magnum et fortem atque fenestram
apertam videt, statim per ōstium ēgreditur neque rosās sēcum
fert. Dōrippa autem rosās sūmit eāsque per fenestram iacit in
viam!

Lŷdia: “Quid agis, Dōrippa? Cūr amīcum tuum abīre iubēs ac rosās per fenestram iacis?”

Dōrippa: “Is amīcus meus iam nōn est.”

Mēdus: “Cūr mē ‘frātre[m] tuum’ appellās?”

Dōrippa: “Quia Lepidus frātre[m] meum verētur.”

Lŷdia: “Sed tibi nullus est frāter, Dōrippa.”

Dōrippa: “Nec Lepidō soror est! Ille dīcit ‘sibi sorōrem esse’, ergō ego ‘mihi frātre[m] esse’ dīcō!”

Lŷdia: “Cūr Lepidus dīcit ‘sorōrem sibi esse’?”

Dōrippa: “Quia nōn mē, sed aliam fēminam amat. Eam fēminam ‘sorōrem suam esse’ dīcit — id quod vērūm nōn est.”

Hoc dīcēns Dōrippa lacrimās tenēre nōn potest. Lŷdia amīcam lacrimantem complectitur atque cōnsōlārī cōnātur.

Lŷdia: “Dēsine lacrimāre, Dōrippa mea! Gaudē quod ille vir improbus tē nōn amat!”

Dōrippa: “Omnēs virī sunt improbi!”

Lŷdia: “Nōn omnēs, Dōrippa. Aspice Mēdum: is est vir probus atque vērū amīcus, quī amīcam suam nōn relinquit.

Dōrippa Mēdum aspicit, tum ad Lŷdiam sē vertēns “Et tū” inquit “es fēmina proba atque vērā amīca, quae nōn relinquis amīcam tuam. — Sed quid hodiē māne ad mē venīs?”

Lŷdia: “Veniō quia mihi necesse est Rōmā proficīscī cum amīcō meō. In portū Ōstiēnsī bona nāvis nōs opperītur, atque ventus secundus est.”

Dōrippa: “Ergō tū quoque mē relinquis! Iam neque amīcum
neque amīcam Rōmae habeō.”

Lȳdia: “Multae aliae amīcae sunt tibi, Dōrippa. Ego omnēs
amīcās meās Rōmānās relinquō.”

Dōrippa: “Sed cūr necesse est tē Rōmā proficiscī atque amīcās
tuās relinquere? Id tē interrogō.”

Lȳdia: “Quia amīcus meus mē Rōmae relinquere nōn vult.
Necesse est enim Mēdum Rōmā fugere, quia dominus eius hīc
eum reperīre potest. In Italiā quiētī vīvere nōn possumus, quod
Mēdus dominum suum sevērūmetuit.”

Mēdus: “Ego nūllum dominum metuō nec Rōmā fugiō!”

Lȳdia: “Sed necesse est nōs Rōmā proficiscī.”

Mēdus: “Vērūm dīcis: necesse est nōs simul in patriam nostram
redīre.”

Dōrippa: “Quae est patria vestra?”

Lȳdia: “Est Graecia. Mēdus in Graeciam, patriam suam, redīre
vult, itaque necesse est mē simul in Graeciam īre, quae mea
quoque patria est; neque enim sine amīcō meō vīvere possum.”

Mēdus: “Age, venī mēcūm, Lȳdia! Tempus est abīre.”

dolēre ↔ gaudēre

Lȳdia amīcae suae ōsculum fert et “Doleō” inquit “quod mihi
necesse est tē relinquere, mea Dōrippa. Bene vīve valēque!”

Mēdus: “Valē, Dōrippa!”

et vōs = etiam vōs

Dōrippa: “Et vōs valēte! Bene nāvigate!”

Exit Mēdus, Lȳdiā sequente.

COLLOQVIVM SEPTIMVM DECIMVM

Persōnae: Iūlia, Mārcus

Iūlia Mārcum interrogat: “Quid vōs discitis apud magistrum?”

Mārcus sorōrī respondet: “Computāre discimus.”

Iūlia: “Tū docē mē computāre, Mārce!”

Mārcus: “Ego nōn possum tē docēre, nec enim sum magister.

Sed tē interrogāre possum. Ergō respondē mihi: Quot oculī sunt tibi?”

Iūlia statim respondet: “Duo.”

Mārcus: “Rēctē respondēs, Iūlia. Quot oculī sunt deō Iānō?”

Iūlia: “Nōnne eī quoque duo oculī sunt?”

Mārcus: “Nōn duo tantum, nam Iānus est deus cui duae faciēs sunt.”

Iūlia: “Quōmodo?”

Mārcus: “Est ut dīcō. In faciē eius priōre sunt duo oculī, et in faciē posteriōre alterī duo oculī sunt. Iānus simul ante sē et post sē aspicere potest.”

Iūlia: “Ergō Iānus quattuor oculōs habet, nam duo et duo sunt quattuor.”

Mārcus sorōrem laudat: “Rēctē respondēs, Iūlia. Bene computās.”

Iūliā tacente, Mārcus “Nōnne tū gaudēs” inquit “quod ā mē laudāris?”

Iūlia: “Gaudeō quod ā tē laudor, sed id quod interrogor nimis facile est. Ego nōn parvōs tantum numerōs sciō.”

Mārcus: “Ā parvīs numerīs incipere oportet. Nunc autem ad hoc respondē: Quot digitī sunt tibi?”

Iūlia digitōs manūs sinistrae numerat: “Ūnus, duo, trēs, quattuor, quīnque. In hāc manū sunt quīnque digitī.”

Mārcus: “Et in manū dextrā itē quīnque digitī sunt. Quot digitī sunt in duābus manibus tuīs?”

Iūlia: “Id nesciō.”

Mārcus: “Quot sunt quīnque et quīnque? Sī nescīs ad hoc respondēre, puella stulta es. Digitīs computā!”

Iūlia quemque digitum manūs dextrae tangit, dum numerōs dicit ā sex ūsque ad decem: “Sex, septem, octō, novem, decem.

Quīnque et quīnque sunt decem. Mihi sunt decem digitī.”

Mārcus: “Alterum respōnsum est rēctum — alterum nōn rēctum! Nec enim in manibus tantum, sed etiam in pedibus sunt digitī.

In duōbus pedibus tuīs tot digitī sunt quot in manibus: quot igitur digitī sunt tibi?”

Iūlia: “Tot digitōs numerāre nōn possum.”

Mārcus: “Quot sunt decem et decem?”

Iūlia: “Duodecim, putō; nec vērō certa sum.” Iūlia Mārcō respōnsum incertum atque prāvum dat.

Mārcus: “Duodecim? Id respōnsum prāvum ac stultum est! Nōn cōgitās antequam mihi respondēs, Iūlia; itaque prāvē ac stultē respondēs!”

Iūlia, quae lacrimās tenēre vix potest, “Sed nimis difficile est” inquit “id quod interrogor ā tē, Mārce; quamquam multum cōgitō, nōn possum rēctē respondēre.”

Mārcus: “Id quod tū ā mē interrogāris multō facilius est quam id quod nōs interrogāmur ā magistrō. Difficile nōn est numerāre omnēs digitōs suōs, et manuum et pedum. Incipe ab ūndecim!”

tot... quot = tam
multī... quam

Iūlia lacrimam dētergēns ab ūndecim numerāre incipit: “Ūndecim, duodecim, trēdecim, quattuordecim...” Hic puella numerāre dēsinit atque “Cēterōs” inquit “numerōs nesciō.”

Mārcus: “...quīndecim, sēdecim, septendecim, duodēvigintī, ūndēvigintī, vīgintī. Decem et decem sunt vīgintī. Tibi sunt vīgintī digitī.”

Iūlia frātre[m] laudat: “Tū bene computās, Mārce.”

Mārcus rīdēns “Laetor” inquit “quod ā sorōre meā laudor. Ā magistrō meō semper reprehendor, numquam laudor.”

Iūlia: “Vērūm nōn dīcis; nam sī bene computās, ā magistrō laudāris, nōn reprehenderis.”

Mārcus: “At ab illō magistrō ego numquam laudor. Diodōrus mē laudāre nōn vult, quamquam saepe rēctē respondeō.”

Iūlia: “Cūr tē laudāre nōn vult magister?”

Mārcus: “Quia mē malum discipulum esse putat. Ego vērō putō Diodōrum malum esse magistrum!”

Iūlia: “Quid? Nōnne doctus est magister tuus?”

Mārcus: “Nōn dīcō ‘eum indoctum esse’, nam is multās rēs scit quās nōs discipulī nescīmus; sed malus est magister, quia nihil nōs docēre potest. Cum ille tergum vertit, nōs eum rīdēmus atque aliās rēs agimus — nec enim magister post sē aspicere potest ut Iānus! Et cum ille ē librō suō recitat, nōs semper dormīmus!”

Iūlia: “Vōsne dormītis magistrō recitante?”

Mārcus: “Nōn possumus nōn dormīre, cum magister doctus ē magnō librō recitāre incipit.”

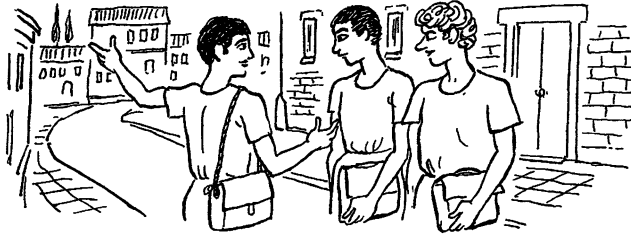
Iūlia: “Nōnne ā magistrō excitāminī?”

Mārcus: “Magister recitāns oculōs ā librō suō nōn tollit. Nihil igitur videt praeter librum, nihil audit praeter vōcem suam! Ergō nōs bene dormīmus, nec rūrsus excitāmur antequam is recitāre dēsinit; tum clāmōre magistrī irātī excitāmur, nec

modo verbīs reprehendimur, sed etiam virgā verberāmur!”

Iūlia: “Sī magistrum rīdētis atque in lūdō dormītis, rēctē reprehendiminī et verberāminī, neque enim in lūdō dormīre licet. Ego tē discipulum improbum nōn cōnsolor, quod tergum tibi dolet, at dēlector lacrimīs tuīs!”

Mārcus: “Putāsne mē lacrimāre? Immō magister mē lacrimantem facere nōn potest, etiam sī mē iterum atque iterum verberat. Ego putō brachium eius dextrum tam dolēre quam tergum meum!”

COLLOQVIVM DVODEVICESIMVM

Persōnae: Sextus, Mārcus, Titus

Meridiē discipulī “Valē” inquit, “magister!” atque ē lūdō exeunt.

In viā ante lūdum Sextus Mārcum interrogat: “Ubi est is servus quī solet tē hīc exspectāre?”

Mārcus breviter respondet: “Hodiē abest.”

Titus: “Ergō necesse est tē ipsum rēs tuās portāre, ut ego et Sextus rēs nostrās ipsī portāmus.”

Mārcus: “Cūr vōs semper sōlī in lūdum itis?”

Titus: “Quia nōs in ipsō oppidō Tūsculō habitāmus, nōn procul ab oppidō, ut tū. Ego gaudeō quod mihi necesse nōn est servum mēcum habēre.”

Mārcus: “At ego gaudeō quod mihi necesse nōn est tabulam et librōs portāre.”

Sextus: “Id necesse est hodiē.”

Mārcus rīdēns “Necesse nōn est” inquit, “sī vōs mēcum venītis ac rēs meās portātis!”

Titus: “Quid? putāsne nōs servōs esse tuōs?”

Sextus: “Mihi nōn licet tēcum venīre, nam domī māter mē exspectat.”

Mārcus: “Itane mātrem tuam verēris, Sexte?”

Sextus, quī mātrem suam amat atque verētur ut filius probus, nihil ad hoc respondet.

inter sē aspiciunt
: Titus Sextum
aspicit et Sextus
Titum

Mārcus: “Certē vōs filiī probī estis, sī semper rēctā viā ad
mammās vestrās redītis!”

Titus et Sextus inter sē aspiciunt. Paulō post trēs puerī simul per
portam ex oppidō ēgrediuntur, Mārcus autem ipse librum et
tabulam suam portat.

Dum puerī in viā ambulant, Sextus Mārcō “Ubi est” inquit “is
servus quem dīcis hodiē abesse?”

Mārcus: “Putō Mēdum esse Rōmae, nam sciō puellam Rōmānam
ab eō amārī. Mēdus dīcit ‘amīcam suam esse fēminam
pulcherrimam’.”

Titus: “Omnēs virī id dīcere solent. Nōnne pater tuus dīcit
‘fēminam pulcherrimam esse mātrem tuam’?”

Mārcus: “Saepe ita dīcit pater — et vērē dīcit. Itaque mātērī ōrnā-
menta et vestīmenta pulchra largītur. Māter mea gemmīs et
margarītīs clārissimīs ōrnātur.”

Sextus: “Pater meus dīcit ‘mātrem meam etiam sine ōrnāmentīs
fēminam esse pulcherrimam’.”

Mārcus: “Quārē id dīcit pater tuus? Ita mātrem tuam cōnsōlātur,
quod nūlla eī dat ōrnāmenta.”

Sextus: “Necesse nōn est fēminam fōrmōsam gemmīs et
margarītīs ōrnārī.”

Mārcus ridēns “Ergō” inquit “necesse est mātrem tuam ita
ōrnārī!”

Ad haec verba Sextus irātus exclāmat: “Quid? Tūne dīcis
‘mātrem meam fēminam turpem esse’?” simulque ōs Mārcī
pugnō pulsat! Mārcus perterritus sē dēfendere cōnātur, sed
Sextus corpus eius complectitur eumque ad terram iacit.
Antequam Mārcus rūsus surgere potest, Sextus, quī puer
gravior est, super pectus eius cōnsīdit.

Sextus pugnum ante oculōs Mārcī tenēns “Dīc” inquit “‘fēmi-
nam pulchriōrem esse mātrem meam quam tuam’!”

Mārcus: “Fēmina pulchrior est māter mea quam tua!”

Sextus irātus “Prāvē dīcis” inquit, ac puerum iacentem pulsat.

Mārcus: “Quid mē pulsās? Dīcō id quod mē iubēs.”

Sextus: “Iubeō tē ‘mātre*m meam* pulchriōrem esse’ dīcere.”

Mārcus: “Atque ego id ipsum ‘mātre*m meam* pulchriōrem esse’ dīcō.”

Sextus: “Nōn ‘meam’, sed ‘tuam’ dīcere oportet.”

Mārcus: “Tuam.”

Sextus: “Dīc tōtam sententiam: ‘Māter tua pulchrior est quam mea’.”

Mārcus: “Iam ipse dīcis ‘mātre*m meam* pulchriōrem esse’!”

Sextus: “Id nōn dīcō, sed tē ita dīcere iubeō.”

Mārcus: “Cūr igitur mē pulsās, cum id dīcō?”

Sextus: “Quia prāvē dīcis. Iam dīc rēctē!”

Mārcus: “Rēctē!”

Sextus: “Etiamne mē rīdēre audēs? Iam satis est. Hoc accipe!”

Ita dīcēns Sextus nāsum Mārcī pugnō pulsat.

Mārcus perterritus Titum vocat: “Tite! Tite! Dēfende mē ab hōc puerō barbarō!”

Statim Titus, quī sanguinem dē nāsō Mārcī fluere videt, Sextum ā tergō oppugnat. Sextus, quamquam puer fortis est, simul contrā duōs puerōs pugnāre nōn potest: iam is in viā dūrā iacet sub Titō et Mārcō, quī eum semel atque iterum pugnīs pulsant. Sextus sē locō movēre nōn potest, quod duo puerī super corpus eius sedent alter braccia, alter crūra tenēns.

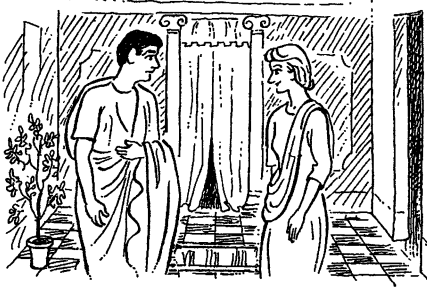

Tum Sextus “Aspicite caelum!” inquit, “Ecce nūbēs ātrae. Nōne tempestātem ac fulgura verēminī?”

Eōdem tempore caelum magnō fulgure illūstrātur atque imber cadere incipit. Titus et Mārcus, quī fulgura ac tonitrum verentur, statim surgunt et Sextum in viā iacentem relinquunt. Titus librum tabulamque suam tollit et rēctā viā ad oppidum currit. Item Mārcus rēs suās tollit atque abīre vult, cum tabulam Sextī in mollī herbā apud viam iacēre videt. Quid tum facit Mārcus? Tabulam Sextī capit tabulamque suam in locō eius pōnit. Deinde sōlus per imbrem ambulat ad vīllam.

Postrēmō surgit Sextus. Vestīmenta eius sordida sunt, sanguis dē nāsō fluit, deest ūnus ē dentibus priōribus. Antequam ad oppidum īre incipit, tabulam in herbā iacentem tollit. Sextus, quī eam putat tabulam suam esse, Tūsculum ad mātrem redit.

COLLOQVIVM VNDEVICESIMVM

Persōnae: Fabia, Cornēlius

Cornēlius iam domī est apud Fabiam uxōrem, quae marītum ad-
esse gaudet. Post merīdiem marītus et uxor in ātriō Sextum,
fīlium suum, exspectant.

Fabia: “Ō, quam sōla hīc eram sine tē, mī Cornēlī! Sed iam
gaudeō tē mēcum esse.”

Cornēlius: “Ego nōn minus gaudeō mē esse domī apud tē, uxō-
rem meam amantissimam. In urbe Rōmā male mē habeō, sed
Tūsculī semper dēlector domō meā pulcherrimā...”

Fabia: “Num domō tuā plūs dēlectāris quam uxōre tuā?”

Cornēlius: “Scīs nihil ā mē plūs amārī quam tē, mea Fabia. Hāc
domō dēlector et quia ipsa per sē pulchra est et quia hīc
uxōrem meam pulcherrimam aspiciō.”

Fabia: “Mē quoque dēlectat domus nostra, quamquam minor est
quam aliae domūs nec signīs deōrum ōrnātur.”

Cornēlius: “Sciō multās domōs Tūsculānās et māiōrēs et meliō-
rēs esse quam nostram atque columnīs et signīs pulchriōribus
ōrnārī, nec tamen haec domus mihi vidētur minus pulchra esse.
Domūs hominum dīvitum signīs deārum magnificīs ōrnantur
— domus mea fēminā ōrnātur optimā et pulcherrimā!”

Fabia: “Verbīs magnificīs scīs tū laudāre et uxōrem et domum
tuam, Cornēlī. Mihi quoque haec domus pulchra vidētur, nec

rēs pulchra (esse)
mihi vidētur =
rem pulchram
esse putō

ūllum peristylum flōribus pulchriōribus ōrnātur quam nostrum;
sed hoc ātrium nimis obscūrum est.”

Cornēlius: “Cum sōl lūcet, ātrium nostrum satis clārum est. Iam
vērō caelum nūbibus ātrīs operitur, itaque obscūrum est
ātrium.”

Fabia caelum obscūrum aspicit et “Rēctē dīcis” inquit, “Sed,
nesciō quōmodo, merīdiē prope tam obscūrum est quam
vesperī.”

Cornēlius: “Nōn merīdiēs, sed hōra septima est.”

Fabia: “Iamne hōra septima est? Ubi igitur est Sextus? Nōn
multō post merīdiem ē lūdō redire solet. Quid eum in viā
agere putās?”

Cornēlius: “Nesciō. Sunt puerī puerī...”

Fabia: “At Sextus semper rēctā viā domum redit.”

Cornēlius: “Sī improbī sunt discipulī, ūsque ad hōram septimam
in lūdō tenentur ā magistrō.”

Fabia: “Sextus nōn est discipulus improbus. Praetereā ille lūdī
magister pigerrimus numquam discipulōs suōs post merīdiem
tenet: hōrā sextā omnēs domum remittit, neque eōs post
merīdiem revenire iubet — ut aliī magistrī.”

domum = ad
domum

Cornēlius: “Ego nōn putō pigrum esse magistrum Sextī. Certē
nōn optimus est magister, sed tamen melior est quam tū putās.
Nōnne filium nostrum bene legere, scribere, computāre
docet?”

Fabia: “Sextus discipulus industrius ac prūdēns est, ut scīs; ergō
bene discit, quamquam male docētur ā magistrō pigrō atque
stultō!”

Cornēlius: “Ita sunt matrēs discipulōrum: sī filii eārum male
discunt, magistrum accūsant ‘eum’ que ‘male docēre’ dīcunt;
sī autem bene discunt filii, nōn magistrum, sed discipulōs
laudant.”

Fabia: “Nōnne licet mihi laudāre Sextum? An putās tuum
Sextum malum esse discipulum?”

Cornēlius: “Id nōn dīcō. Sciō Sextum bonum discipulum esse,
nec vērō Diodōrum malum esse magistrum putō.”

Fabia: “Cūr igitur alii parentēs filiōs suōs ad aliōs magistrōs
mittunt?”

Cornēlius: “Nōn omnēs id faciunt. Filii Iūlii ab eōdem magistrō
docentur ac filius noster.”

Fabia: “Sciō Diodōrum adhūc quattuor discipulōs habēre, quōrum
duo sunt filii Iūlii; sed ante paucōs mēnsēs octō discipulōs
habēbat. Iamne intellegis malum esse magistrum, quī ā
discipulis suis relinquitur?”

Cornēlius: “Certē nōn pēior lūdī magister est Diodōrus quam ille
quī mē Rōmae docēbat.”

Fabia: “Neque Sextus, ut ego putō, pēior discipulus est quam tū
apud magistrum tuum erās.”

Cornēlius: “Ergō optimus discipulus est Sextus!”

Fabia: “Hīs verbis nōn modo Sextum, sed etiam tē ipsum laudās,
Cornēli.”

Cornēlius: “Ego ipse nōn plūs mē laudō quam magister meus mē
laudābat: semper enim dīcēbat ‘optimum mē esse discipulum’.”

Fabia: “Itane dīcēbat magister tuus?”

Cornēlius: “Ita, atque vērē dīcēbat; nam cēteri discipulī omnēs
pēiōrēs erant: male computābant, male scrībēbant, male reci-
tābant, quia cotīdiē in lūdō dormiēbant nec magistrō pārēbant
— ego sōlus bene computābam, bene scrībēbam, bene recitā-
bam, quia numquam in lūdō dormiēbam, sed omnia verba
magistrī audiēbam et semper eī pārēbam!”

Fabia: “Sī hoc vērū est, tū certē optimus erās omnium disci-
pulōrum!”

Cornēlius: “Rēctē dīcis, Fabia: ego optimus discipulus eram!”

- Fabia: “Tacē, Cornēlī! Nōn oportet sē ipsum ita laudāre. Num verē eōdem modō ā magistrō tuō laudābāris?”
- Cornēlius: “Iis ipsīs verbīs laudābar ā magistrō meō. Sed iam taceō. Hoc tantum addō: Cum ita mē laudō, simul laudō magistrum meum; ego enim bonus discipulus eram et bene discēbam, quod ab optimō magistrō docēbar.”
- Fabia: “Cūr cēterī discipulī tam male docēbantur ab illō magistrō optimō?”
- Cornēlius: “Nōn male docēbantur, sed tamen male discēbant, quia ipsī tam pigrī erant quam filius Iūlii.”
- Fabia: “Utrum filium dīcis, māiōremne an minōrem?”
- Cornēlius: “Fīlium eius māiōrem dīcō, eum cui praenōmen est Mārcus.”
- Fabia: “Rēctē dīcis, Cornēlī. Is enim discipulus omnium pigerrimus est atque tam stultus quam puer barbarus!”
- Cornēlius: “Nimis sevēra es, Fabia. Discipulum pigrum esse Mārcum sciō — Iūlius ipse id dīcit —, nec tamen putō eum stultiōrem esse quam cēterōs discipulōs.”
- Fabia: “Ergō Mārcus, putō, tam prūdēns est discipulus quam Sextus noster! Nōnne tibi satis est laudāre malum magistrum — etiamne discipulum eius pessimum laudāre audēs? Verbīs tuīs laudantibus omnēs rēs in contrāriam partem vertis!”
- Tum Cornēlius rīdēns “Id nōn dīcis” inquit “cum pulchritūdinem tuam laudō!” — sed eō ipsō tempore ātrium illūstrātur clārisimō fulgure atque māximus tonitrus audītur. Verba Cornēlii propter tonitrum ā Fabiā nōn audiuntur.

COLLOQVIVM VICESIMVM

Persōnae: Diodōrus, Tlēpolemus, Symmachus

Diodōrus, lūdī magister, quī laetātur discipulōs improbōs iam abesse, suum Tlēpolemum servum vocat.

Tlēpolemus intrāns silentium dominī animadvertit eumque interrogat: “Valēsne, domine?”

Diodōrus: “Nōn rēctē valeō, Tlēpoleme. Fessus sum. Caput dolet — et brachium dextrum.”

Tlēpolemus: “Cūr medicum nōn adīs?”

Diodōrus: “Medicus stultus est. Ipse melius mē sānāre possum.

Primum ēsse et bibere volō, tum dormīre. Affer mihi cibum!”

Exit Tlēpolemus. Paulō post pānem et duōs piscēs et pōculum aquae plēnum dominō affert.

Diodōrus aquam vidēns “Quid?” inquit, “Aquamne mihi affers?”

Tlēpolemus: “Merīdiē aquam bibere oportet.”

Diodōrus: “Servōs oportet aquam bibere. Ego nōn aquam, sed vīnum bibere volō.”

vīnum -ī n

Tlēpolemus: “Sine pecūniā vīnum tibi emere nōn possum, nec tū mihi ūllam pecūniam dās.”

Diodōrus sacculum nummōrum plēnum servō ostendit atque “Hodiē” inquit “nummōs habeō. Nescīsne kalendās Iūniās esse hodiē? Kalendīs mercēdem accipiō ā discipulis. Iam bonum vīnum emere possum.”

Tlēpolemus: “Ego ad tabernam ībō vīnumque tibi emam.”

Diodōrus: “Bene faciēs. Ecce pecūnia.” Magister servō suō dēnārium dat.

Servus ad ōstium versus gradum facit, cum Diodōrus “Manē!” inquit, “Nōlī abīre! Ipse ad tabernam ībō.”

vīs-ne mē tē-cum
venīre? (: iubēs-
ne mē... v.?)
volō tē... manēre
(: iubeō tē... m.)

Tlēpolemus: “Vīsne mē tēcum venīre? Ego vīnum feram.”

Diodōrus: “Volō tē hīc manēre. Vīnum ē tabernā nōn feram, sed illic bibam. Redde mihi nummum!”

Servus dominō dēnārium reddēns “Paulum bibe!” inquit, “Cūrā corpus tuum!”

“Tū officium tuum cūrā!” inquit Diodōrus, “Nōn medicus, sed servus meus es.”

Tlēpolemus: “Quid vīs mē facere?”

Magister epistulam prōmit atque “Hanc epistulam” inquit “volō tē ad Lūcium Iūlium Balbum ferre.”

Tlēpolemus: “Ubi habitat ille?”

“Aspice per hanc fenestram!” inquit Diodōrus, “Vidēsne illum montem?”

Tlēpolemus per fenestram apertam montem Albānum aspicit.

Inter Tūsculum et montem Albānum parva vallis interest.

“Videō” inquit Tlēpolemus, “Est mōns Albānus.”

Diodōrus: “Villa Iūlii sub illō monte sita est, nec vērō ab hōc locō cernī potest; sed ecce via angusta quae ad vīllam fert. Age, discēde!”

angustus -a -um
↔ lātus

Tlēpolemus: “Quid est in epistolā?”

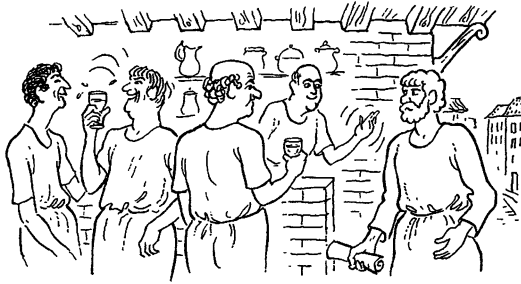
Diodōrus: “Nihil ad tē, serve! Modo fac officium tuum! Valē!”

facere
imp fac! facite!

Tlēpolemus discēdit epistulam magistrī ferēns.

Sōlus Diodōrus pānem et piscēs ēst atque paulum aquae bibit.

Hodiē autem, quamquam fessus est, post cibum nōn dormit,

sed statim domō exit. Magister viam angustam intrat, ubi
tabernam obscūram adit. Ea taberna plena est hominum
bibentium quī inter sē colloquuntur, aliī clāmant rīdentque,
aliī canunt. Iam Diodōrus quoque ē magnō pōculō vīnum
bibit, dum colloquitur cum amīcīs.

“Salvē, lūdī magister!” inquit ūnus ē bibentibus.

Diodōrus pōculum tollēns “Et tū salvē, Symmache!” inquit.

Symmachus: “Quid agis? puerōs nōn docēs?”

Diodōrus: “Quid tū, medice? aegrōs nōn cūrās?”

Symmachus: “Hōc annī tempore paucī sunt aegrī.”

Diodōrus: “Mihi sunt paucī discipulī — quōs merīdiē domum
remittō, neque eōs post merīdiem revenīre iubeō. Sex hōrās
puerōs docēre satis est mihi! Nunc vērō vīnum bibere volō.”

Symmachus: “Merīdiē nōn vīnum, sed aquam bibere oportet.”

Diodōrus: “Cūr nōn lac bibere mē iubēs, medice, ut parvulum
īnfantem?”

Symmachus: “Sī vīs sānus vīvere, paulum vīnī bibe! Cūrā corpus
tuum!”

Diodōrus: “Semper mē paulum bibere iubēs, sed ipse plūra
pōcula bibis quam ego.”

Symmachus: “Ego rēctē valeō, nec plūs bibō quam opus est. Tē
autem male valēre videō, Diodōre, ac medicus tuus sum.”

Diodōrus: “Ego satis bene valeō, quamquam fessus sum atque
caput mihi dolet.”

sanguinem mittere
= vēnam aperīre

Symmachus: “Ergō sanguis tibi superest. Vīsne me sanguinem mittere tibi?”

Diodōrus: “Nōlō profectō! Iam satis dolet bracchium. Eō modō mē sãnāre nōn potes.”

Symmachus: “Mēne malum esse medicum putās?”

Diodōrus: “Immō optimum tē esse medicum putō. Sed hoc quod mē fessum ac dolentem facit nūllus medicus potest sãnāre.”

Symmachus: “Quid est hoc quod ā nūllō medicō sãnārī potest?”

Diodōrus: “Quod ego malus sum magister! Discipulī meī male discunt nec mihi pārent...”

Symmachus: “Atque ego optimum tē esse magistrum putābam.”

Diodōrus: “Parentēs id nōn putant, neque igitur liberōs suōs ad mē mittere volunt.”

Symmachus: “Quot discipulī sunt tibi?”

Diodōrus: “Adhūc quattuor; sed mox iī quoque mē relinquent.”

Symmachus: “Cūr hoc metuis?”

Diodōrus: “Quia Iūlius, pater duōrum discipulōrum, mox epistulam leget in quā scrībō ‘discipulum improbum ac pigrum esse eius filium māiōrem’ — id quod vērum est!”

Symmachus: “Etiam sī vērum est, necesse nōn erat tē id scrībere.

Certē Iūlius nōn minus irātus erit tibi, quod tū filium eius māiōrem nihil docēre potes, quam mihi iam est, quia ego nōn possum sãnāre filium eius minōrem.”

Diodōrus: “Nesciēbam tē eius familiae medicum esse. Sed cūr filium Iūliī sãnāre nōn potes?”

Symmachus: “Profectō possum. Puer pede tantum aeger est, atque etiam sine medicō mox sānus erit. Neque igitur, ut nunc putō, necesse erat sanguinem eī mittere. Iūlius dicit ‘filium suum propter medicum iam nōn solum pede, sed etiam bracchiō aegrum esse, atque mē esse malum medicum!’”

Diodōrus: “Nōlī id cūrāre, Symmache!”

Symmachus: “Facile est hoc dīcere, sed Iūlius mē rūsus
accessere nōn vult nec mihi mercēdem meam dare.”

Diodōrus: “Īdem Iūlius iam dīcet ‘mē esse lūdī magistrum pessi-
mum’, neque mihi ex hōc diē mercēdem dabit. Sed ego id nōn
cūrō. Iam nōlō puerōs docēre. Lūdum meum claudam. Dum
discipulōs pigrōs litterās et numerōs docēre cōnor, nūllum mihi
tempus vacuum est ad librōs meōs.”

Symmachus: “At quōmodo tū vīvēs sine mercēde?”

Diodōrus: “Ego neque uxōrem neque līberōs habeō. Paulum
mihi satis est. Omnēs rēs meās vēdam praeter librōs: etiam sī
nihil aliud possidēbō, parvō bene vīvere poterō.”

parvum -ī *n*
= paulum

Symmachus: “Etiamne vīnō carēbis?”

Diodōrus: “Sī necesse erit, aquam bibam — dum bonōs librōs
legam.”

Symmachus: “Quōs tū ‘bonōs librōs’ dīcis?”

Diodōrus: “Multōs ‘bonōs librōs’ dīcere possum, sed in prīmīs
librōs Platōnis, in quibus Sōcratem cum amīcīs colloquentem
facit. Semper dēlector cum legō sermōnēs illōs clārissimōs,
quamquam multa sunt in iīs quae ego nōn bene intellegō; ne-
que Aristotelēs, discipulus Platōnis doctissimus, facilius esse
mihi vidētur. Iam vērō Epicūrī librōs legere incipiam.”

in prīmīs = ante
aliōs omnēs
Platō -ōnis *m*
Sōcratēs -is *m*

Aristotelēs -is *m*
Epicūrus -ī *m*

Symmachus: “Quis est Epicūrus?”

Diodōrus: “Epicūrus est philosophus Graecus, ut Sōcratēs et
Platō et Aristotelēs.”

philosophus -ī *m*

Symmachus: “Ego numquam philosophum audiō aut legō. Cūr
tū philosophōs Graecōs ita diligis?”

Diodōrus: “Quia philosophī nōs rēctē beātēque vīvere docent.
Nōlī putāre, Symmache, hominī satis esse corpus cūrāre: etiam
mentem cūrāre opus est, neque id fierī potest sine librīs philo-
sophōrum. Is sōlus beātus esse mihi vidētur cui nōn modo
corpus sānum est, sed etiam mēns sāna in corpore sānō.”

mēns mentis *f*
↔ corpus

Symmachus: “Ego beātē vīvō ac mentem sānam habeō, quamquam philosophōs nōn legō neque deōs vereor.”

Diodōrus: “Epicūrus docet deōs rēs hūmānās nōn cūrāre.”

Symmachus: “Ego putō nullōs esse deōs. Tūne Iovem cēterōsque deōs verēris?”

Diodōrus: “Nōn vereor eōs, ut mē docet Epicūrus. Sed, nesciō quōmodo, multās rēs videō quae incertum mē faciunt. Sī nullus est deus, quōmodo sōl et stēllae movērī possunt? unde oriuntur ventī et imbrēs? quis fulgura tonitrūsque efficit?”

Symmachus: “Interrogā Epicūrum, magistrum tuum!”

Diodōrus: “Sī Epicūrum rēctē intellegō, ‘haec omnia per sē fierī’ dīcit. Praetereā dīcit, ut ante eum Dēmocritus, ‘omnem rem, omnem māteriam effici ex partibus minimīs, quae semper moventur.’ Eae particulae minimae, quae dīvidī nōn possunt, Graecē appellantur ‘atomī’.”

Symmachus pōculum tollēns “Quid?” inquit, “Etiamne hoc pōculum ex minimīs particulīs cōnstāre putās? Cum tam stultē loqueris, nōn putō mentem tibi sānam esse!”

Diodōrus: “Adhūc incertus sum, sed iam plūra dē nātūrā rērum legam apud Epicūrum et apud Lucrētium.”

Symmachus: “Quis est Lucrētius?”

Diodōrus: “Est discipulus Epicūrī Rōmānus. Sex librōs eius possideō quibus titulus est *Dē rērum nātūrā*.”

Hīc Symmachus pōculum exhauriēns “Bene valē” inquit, “discipule Epicūrī!” Sed eō ipsō tempore fulgur clārissimum tabernam obscūram illūstrat, sequente tonitrū mākīmō.

“Iuppiter Optime Mākime!” exclāmat medicus perterritus, dum pōculum eī ē manū lābitur.

Diodōrus rīdēns “Vidēsne” inquit “pōculum tuum cōnstāre ex particulīs minimīs?”

particula = parva
pars
atomus -ī f

cōnstāre ex =
effici ex

nātūra -ae f

Lucrētius -ī m

ex-haurire
↔ implēre

COLLOQVIVM VNVM ET VICESIMVM

Persōnae: Diodōrus, Symmachus, Sextus

Viae oppidī, quae paulō ante plēnae erant hominum, iam propter tonitrum atque imbrem vacuae sunt. Hominēs enim fulgura tonitrumque metuunt neque per imbrem ambulāre volunt. Diodōrus quoque cum amīcō suō Symmachō sub tēctō manet. Iterum atque iterum taberna obscūra fulgure clārissimō illūstrātur. Inter tonitrūs amīcī colloquī ac vīnum bibere pergunt. Medicus iam novum pōculum vīnī plēnum tenet. Diodōrus autem pōculum vacuum in mēnsā pōnit et “Tempus iam est” inquit “domum mē redīre. Post merīdiem hōram dormīre soleō.”

Symmachus: “Per hunc tonitrum dormīre nōn potes. Manē sub tēctō atque alterum pōculum bibe mēcum!”

Diodōrus: “Num melius est bibere quam dormīre?”

Symmachus: “Certē vīnum bibere melius est quam per imbrem frīgidum ambulāre. Ecce vacuae sunt viae. Nēmō per hunc imbrem inter tot fulgura ambulāre audet.”

Diodōrus alterum pōculum vīnī postulat. Tum viam aspiciēns puerum solum ambulāntem videt atque “Vidēsne” inquit “parvum puerum quī nec fulgura nec imbrem metuit?”

Symmachus puerum vocat: “Heus, puer! Venī sub tēctum! Nōlī per imbrem frīgidum ambulāre!”

heus! : audī!
sub + *abl/acc.*:
manē sub tēctō
venī sub tēctum

Ad vōcem Symmachī puer sē vertit et tabernam adit. Nōn solum ūmida, sed etiam sordida sunt vestīmenta eius, atque faciēs cruōre et sordibus operītur. Itaque Diodōrus nōn cognōscit discipulum suum Sextum, neque Sextus in tabernā obscurā magistrum suum cognōscit.

Symmachus puerum sordidum spectāns exclāmat: “Ō, quam sordidus es, puer! Unde venīs et quō is?”

Sextus respondet: “Ē lūdō veniō et domum eō.”

At Symmachus “Nōn rēctā viā” inquit “ē lūdō venīs.”

Hīc taberna novō fulgure illūstrātur. Symmachus cruōrem in faciē puerī cōspiciēns “Quid?” inquit, “unde est cruor ille? Num magister lūdī ōs tuum ita pulsāvit?”

Simul Sextus magistrum suum inter hominēs bibentēs cognōscit et “Salvē” inquit, “magister!”

Symmachus Diodōrō “Tūne” inquit “eius puerī es magister?”

“Ita sum” inquit Diodōrus, “Iam discipulum meum cognōscō. Sextus est discipulus meus optimus.”

Ad hoc Symmachus “At tū” inquit “magister es sevērissimus, sī discipulum tuum optimum pugnō pulsāvistī!”

Diodōrus: “Ego nōn pulsāvī eum.”

Symmachus: “Sed ecce cruor in faciē puerī. Aliquis ōs et nāsum eius pulsāvit. Quis tē pulsāvit, puer?”

Tacente Sextō, Diodōrus “Certē” inquit “is cum aliīs puerīs pugnāvit et ab iīs pulsātus est.”

Symmachus: “Nōn magistrum, sed discipulum interrogāvī. Tū respondē, Sexte: ā quō pulsātus es?”

Sextus: “Ā Mārcō pulsātus sum. Sed ego ipse Mārcum pulsāvī.”

Diodōrus: “Cūr tū Mārcum pulsāvistī?”

Sextus: “Quia puer improbus est. Prīmum dīxit ‘mātrēm meam turpem esse’, deinde mē ‘puerum barbarum’ appellāvit! Itaque eum pulsāvī!”

Diodōrus: “Profectō nōn sine causā Mārcum pulsāvistī. Ego tē nōn reprehendō. Sed quid tū ipse ab eō pulsātus es? Nōn putō Mārcum tam validum esse quam tē.”

Sextus: “Nōn ā Mārcō sōlō, sed ā Mārcō et Titō pulsātus sum. Duo puerī mē ūnum pulsāvērunt!”

Diodōrus: “Ubi pugnāvistis?”

Sextus: “Pugnāvimus in viā nōn procul ā portā.”

Symmachus: “Cūr tam sordida est vestis tua?”

Sextus: “Quia humī iacuī. Sed vestis Mārcī tam sordida est quam mea: is quoque humī iacuit...” Sīc Sextus dē pugnā puerōrum nārrāre pergit.

Symmachus, postquam omnia audīvit, “Iam satis nōbīs nārrāvistī” inquit “dē pugnā vestrā. Ostende mihi tabulam tuam! Magister iam dīxit ‘tē esse discipulum optimum’.”

Sextus medicō tabulam ostendit, in quā litterae scrīptae sunt.

Symmachus litterās legere cōnātur et “Hās litterās foedās” inquit “vix legere possum.”

Diodōrus: “Quid ais? Nōnne pulchrae tibi videntur litterae Sextī? Ego illās litterās laudāvī: dīxī ‘Sextum et pulchrē et rēctē scrīpsisse’.”

Symmachus: “Tūne hās litterās foedās laudāvistī? Neque solum foedē, sed etiam prāvē scrīpsit discipulus tuus optimus! Itane tū eum scrībere docuistī?”

“Ego Sextum pulchrē et rēctē scrībere docuī” inquit Diodōrus, “Dā mihi tabulam!” Et, postquam tabulam in manūs sūmpsit: “Quid hoc est? Tūne hās litterās scrīpsistī?”

Sextus: “Quārē id mē interrogās, magister? Certē ego litterās scrīpsī, atque tū eās laudāvistī: dīxistī ‘mē pulcherrimē et rēctissimē scrīpsisse’.”

Diodōrus: “Hae litterae foedissimae ā tē scrīptae nōn sunt.

ferre:
ferō ferimus
fers fertis
fert ferunt

Nōn tua, sed Mārcī est haec tabula. Cūr tū tabulam Mārcī
tēcum fers? Vōsne tabulās mūtāvistis?”

Sextus: “Nesciēbam mē tabulam aliēnam ferre. Sed iam intellegō
Mārcum tabulās mūtāvisse. Eum putō meam tabellam
sūmpsisse.”

Symmachus: “Cūr Mārcus tabellās mūtāvit?”

Diodōrus: “Stultē interrogās, medice. Mārcus patrī suō tabellam
Sextī ostendet atque dīcet ‘sē eās litterās pulchrās scrīpsisse’.”

Symmachus: “Et simul Sextus patrī suō hanc tabellam ostendet
atque dīcet ‘Mārcum hās litterās foedās scrīpsisse’.”

Diodōrus: “Rēctē dīcis. Sed neque Iūlius, pater Mārcī, neque
Cornēlius, pater Sextī, filiō suō crēdet. Iam nōn solum Iūlius,
sed etiam Cornēlius dīcet ‘mē esse pessimum magistrum’!”

Sextus: “Meus pater mihi crēdet: scit enim mē nōn mentīrī. Ego
semper vērūm dīcō ac parentibus meis pāreō.”

Symmachus: “Sī id vērūm est, profectō nōn solum bonus disci-
pulus es, sed etiam bonus filius.”

Diodōrus: “Bonus filius semper rēctā viā ē lūdō domum redīre
dēbet.”

Sextus: “Ego rēctā viā redīre soleō. Hodiē vērō Mārcus rīdēns
dīxit ‘mē, ut filiolum probum, semper rēctā viā ad mammam
meam redīre!’ Ita Mārcus mē sēcum dūxit.”

Symmachus: “Ergō nōn parentibus, sed Mārcō pārūistī hodiē.”

Sextus: “Est ut dīcis: Mārcō pārūī — sed paulō post pulsāvī
eum! Iam rēctā viā domum ibō ac parentibus meis nārrābō hoc
quod vērūm est: ‘Mārcum mātrem meam fēminam turpem et
mē puerum barbarum appellāvisse!’ Tum mātēr nōn mihi, sed
Mārcō irāta erit, atque gaudēbit puerum illum improbum ā mē
pulsātum esse!”

Hoc dīcēns Sextus ex tabernā exit et domum ire pergīt.

dūcere
dūxisse
dūx- < dūcs-

COLLOQVIVM ALTERVM ET VICESIMVM

Persōnae: Dōrippa, Sanniō, Albīnus

Sōla in cubiculō suō Dōrippa forem clausam aspicit, tum ad fenestram apertam accēdit, unde Tiberim flūmen spectat et pontem Fabricium, quī dūcit ad parvam īnsulam in mediō flūmine sitam.

pōns pontis *m*

Dōrippa sic loquitur sēcum: “Quid iam hīc exspectō? Ab omnibus amīcīs relinquer. Quārē maneō in hāc urbe, ubi nēmō mihi est amīcus?” Tum oculōs terget atque ē cubiculō exit.

Iānitor, cui nōmen est Sanniō, Dōrippam ēgredientem interrogat: “Quō īs, Dōrippa?”

Sanniō -ōnis *m*

Dōrippa intrā limen resistēns “Ad forum eō” inquit, “Nōlō sōla manēre in hāc domō. Sī Lepidus revenit, nōlī admittere eum!”

Iānitor faciem Dōrippae trīstem aspiciēns “Numquam” inquit “tē trīstiōrem vīdī. Quid tibi est?”

vidēre
vīdisse

Dōrippa: “Nūlla fēmina mē miserior vīvit, Sanniō. Melius est mē mortuam esse quam sine amīcīs in hāc urbe vīvere!”

mē (*abl*) miserior
= miserior quam
ego

Sanniō: “Quid ais: ‘sine amīcīs’? Nūper nōn modo Lepidus amīcus, sed etiam Lūdīa amīca tua hīc fuērunt. Ipse vīdī Lepidum flōrēs tibi afferre.”

Dōrippa flōrēs extrā limen iacentēs iānitōrī mōnstrat et “Ecce” inquit “flōrēs Lepidī in viā. Nōlō flōrēs accipere ab illō virō

dare
dedisse

improbō. Nec hunc ānulum, quem ille mihi dedit, iam gerere volō.” Dōrippa Sanniōnī magnum ānulum aureum ostendit. “Ō, quam magnificum dōnum!” inquit Sanniō, “Tantum ānulum aureum numquam antea mē vīdisse arbitror. Profectō vir dīvitissimus est amīcus tuus.”

Dōrippa: “In flūmen eum iaciam!”

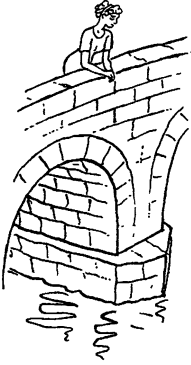
Sanniō: “Ain’ tū? Lepidumne in flūmen iaciēs?”

Dōrippa: “Nōn Lepidum scīlicet, sed ānulum eius iaciam in Tiberim!”

Sanniō: “Nōlī stultē agere, Dōrippa, moneō tē! Tantus ānulus aureus magnī pretīi est. Quīn vēndis eum? Certē Albīnus, quī tabernam habet prope forum Rōmānum, magnum pretium dabit tibi.”

At Dōrippa “Dōnum vēndere” inquit “nōn decet. Nec pecūnia mē miseram cōnsōlārī potest. Ego nōn modo hunc ānulum, sed etiam mē ipsam in Tiberim iacere volō! Valē, Sanniō!”

“Manē, Dōrippa! Sāna nōn es” inquit iānitor, nec vērō puellam miseram retinēre potest. Dōrippa rēctā viā ad Tiberim flūmen it ac statim pontem Fabricium intrat. In mediō ponte cōnsistit atque aquam spectat sub ponte fluentem. In speculō aquae videt imāginem suam. Puella tremēns atque horrēns oculōs claudit, deinde sē vertit ac pontem relinquit.

Quō it Dōrippa? Ad forum versus it. In viā quae ad forum dūcit Albīnum clāmāre audit: “Ōrnāmenta! Emite ōrnāmenta!”

Dōrippa ad tabernam accēdit.

“Salvē, Dōrippa!” inquit Albīnus, “Vīsne ōrnāmentum?”

Dōrippa: “Nōlō ōrnāmentum emere, sed hunc ānulum aureum vēndere volō. Quantum pretium mihi dabis?”

Albīnus, postquam ānulum in manūs sūmpsit, “Nōn magnī pretīi” inquit “est iste ānulus.”

Dōrippa: “Quantum dabis?”

Albīnus: “Octō sēstertiōs.”

Dōrippa: “Mē dēridēs! Putāsne mē tantum atque tam pulchrum ānulum aureum octō sēstertiīs vēndere. Nōn sum ego tam stulta!”

“Iste ānulus nōn est aureus” inquit Albīnus, “Audī!” et ānulum in mēnsam iacit.

Ānulus tinnit: “Tintintin...”

Dōrippa: “Ānulum tinnire audiō. Quid igitur?”

Albīnus: “Nōn ut aurum, sed ut ferrum tinnit iste ānulus: est ānulus ferreus aurō operus. Nunc vērō audī ānulum aureum!”

Albīnus ānulum aureum prōmit eumque iacit in mēnsam.

Dōrippa: “Certē nōn eōdem modō tinniunt ānuli.”

Albīnus: “Neque eiusdem pretiī sunt. Hic ānulus ex aurō pūrō factus est, ānulus tuus ex ferrō, quod tenuī aurō operitur. Bene factus est ānulus tuus, nec tamen mē fallere potes.”

Dōrippa: “Nōlō ego tē fallere, Albīne. Iam vērō intellegō Lepidum, quī ānulum ferreum mihi dedit, falsum amīcum esse.

Quantī est ānulus aureus?”

Albīnus Dōrippae ānulum aureum gemmātum ostendit et “Hic ānulus” inquit “centum sēstertiīs cōnstat. Tālem ānulum habet amīca tua Lȳdia.”

Dōrippa: “Quōmodo Lȳdia tantō pretiō ānulum emere potuit?”

Albīnus: “Ipsa tantam pecūniam nōn habet, sed nūper ad tabernam meam vēnit cum amīcō pecūniōsō, quī nummīs numerātīs ānulum aureum gemmātum ēmit et Lȳdiae dedit.”

Dōrippa: “Facile erat amīcum Lȳdiae fallere. Cūr nōn ānulum ferreum eī vēndidistī?”

Albīnus: “Ego ānulōs ferreōs neque emō neque vēndō.”

Dōrippa ānulum suum capit et iterum ad Tiberim flūmen abit.

*operire
operuisse
operum esse*

*quantū est? =
quantū pretiī
est?*

*posse
potuisse*

*vēndere
vēndidisse*

COLLOQUIVM VICESIMVM TERTIVM

Persōnae: Iānitor, Tlēpolemus, Dāvus

In villā Iūlii Tlēpolemus, postquam epistulam iānitōrī trādidit, intrā forēs respōnsum Iūlii exspectat. Canis irātus dentēs ostendit ac fremit. Tabellārius vērō canem vinctum nōn timet.

Paulō post redit iānitor. “Epistulam” inquit “dominō trādidī; ille mē dīmīsit sine respōnsō. Necesse est tē respōnsum opperīrī.”

Tlēpolemus: “Sed erō meō prōmīsī ‘mē brevī tempore reditūrum esse.’ Neque enim aliōs habet servōs.”

Iānitor: “Quis est iste dominus pauper cui ūnus servus est?”

Tlēpolemus: “Est Diodōrus, lūdī magister. Certē nōn dīves est erus meus, sed vir doctus est, quī multōs librōs habet et Latīnōs et Graecōs.”

Iānitor: “Sed magnī pretiī sunt librī. Quōmodo pauper magister tot librōs emere potest?”

Tlēpolemus: “Erus meus nec uxōrem nec liberōs habet. Nōn multum eī necessārium est, nec vērō sine librīs potest vīvere. Cum puerōs nōn docet, librōs legit philosophōrum Graecōrum. Nōn putō eum umquam ante mediam noctem dormītum ire.”

Iānitor: “Ego sine librīs bene vīvō, neque enim legere sciō. Tūne scīs Graecē legere?”

Tlēpolemus: “Sciō nōmina litterārum: *alpha, bēta, gamma...*”

dī-mittere
dī-mīsisse
dī-missum esse

red-īre
red-īisse
red-ītūrum esse
(*inf fut*)

A α : alpha
B β : bēta
Γ γ : gamma

Iānitor: “Nōlī mihi Graecē loquī! Eam linguam nōn intellegō.”

Tlēpolemus: “Graecē nec loquī nec legere sciō, sed sciō Latīnē legere.”

Iānitor: “Ergō lege mihi id quod in solō īnscrīptum est īnfrā hanc imāginem.”

Tlēpolemus: “C-A ca, V-E vē: ca-vē, C-A ca, N-E-M nem: ca-nem: v littera dīcitur ‘ū’
cavē canem!”

Iānitor: “Profectō vir doctus es!”

Tlēpolemus: “Nōn tam doctus quam erus meus. Nēmō mē legere docuit; sed saepe Diodōrum puerōs docentem audiō, ita litterās et syllabās discō.”

Iānitor: “Meus quoque dominus est vir doctus, ego vērō servus indoctus sum ac stultus. Litterās Latīnās nesciō. Dominus dīcit ‘mē tam stultum esse quam canem meum!’”

Tlēpolemus: “Fortasse nōn tam stultus est canis tuus: certē ūnam litteram scit.”

Iānitor: “Quam litteram?”

“Canis īrātus R litteram plānius dīcit quam homō” inquit Tlēpolemus baculum tollēns, “Audī!”

Canis rūrsus fremere incipit: “Rrrr!” Tum vērō, tonitrū territus, post iānitōrem recēdit atque ululāre incipit: “Uuuū!”

“Atque canis territus tam plānē dīcit litteram V” inquit iānitor, “Sed stultus est quod tonitrū terrētur.”

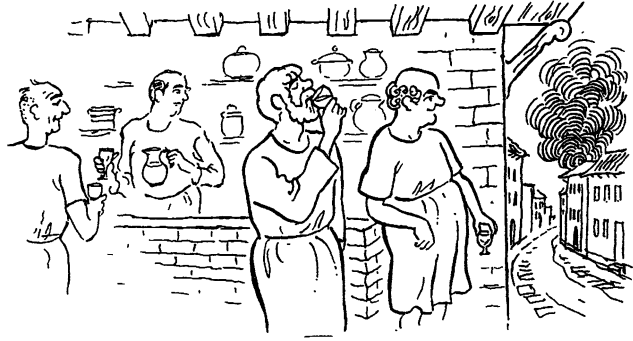
Tlēpolemus: “Nōn stultus, sed prūdēns est quī tonitrum metuit.”

Exit Dāvus ex ātriō; quī tabellārium cōspiciēns “Quārē hīc manēs?” inquit, “Quid exspectās?”

Tlēpolemus: “Respōnsum exspectō dominī tuī.”

Dāvus: “Tempus perdis. Tibi respōnsum nōn dabitur hodiē, crās magistrō dabitur ā Mārcō. Quīn hinc discēdis? Num quid vīs?”

“Nōlō plūs temporis perdere. Redeō ad dominum meum. Valēte!” inquit Tlēpolemus, atque ab iīs discēdit.

COLLOQVIVM VICESIMVM QVARTVM

Persōnae: Diodōrus, Symmachus, Tlēpolemus

ab-īre
ab-zisse

Postquam Sextus abiit, magister pōculum suum exhaurit et “Ego quoque” inquit “redire volō, etsi nēmō domi mē opperitur.”

Symmachus: “Nōne iānitor cūstōdit domum tuam?”

Diodōrus: “Mihi, ut magistrō pauperrimō, ūnus tantum est servus, neque is nunc domi est.”

Symmachus: “Quid servus tuus agit forīs?”

Diodōrus: “Multa sunt servī mei officia. Hodiē tabellārius est: epistulam fert ad patrem Mārci, neque eum ante hōram nōnam reditūrum esse putō. Sed eō absente canis meus ferōx domum cūstōdit.”

Symmachus: “Ergō nōn opus est tē iam redire. Quin hīc exspectās dum dēsinit imber ac tonitrus? Mox sōl rūrsus lūcēbit.”

Diodōrus caelum spectāns “Id nōn arbitror” inquit, “Ecce nova nūbēs ātra oritur.”

Item Symmachus caelum intuētur et “Nōn nūbēs” inquit, “sed fūmus est.”

Diodōrus: “Fūmus? Unde venit ille fūmus?”

Symmachus: “Semper ex igne venit fūmus. Ego aliquam domum ārdere putō.”

domus ārdet

Subitō aliquis magnā vōce “Incendium!” clāmāre incipit, atque brevī tempore viae oppidī implentur hominibus, quī omnēs in eam partem currunt unde fūmus oritur. Diodōrus quoque et Symmachus ē tabernā exeunt atque cēterōs sequuntur.

incendium -i n =
domus ārdēns

“Quō īmus?” interrogat Diodōrus.

“In eam partem ubi tū habitās, putō” respondet Symmachus.

Diodōrus quoque currere incipit.

Paulō post Diodōrus ante domum suam ārdentem cōnsistit.

Intrā forēs clausās canis vīnctus ululat.

“Age, aperī iānuam, Diodōre! Solve canem tuum!” clāmat aliquis, dum aliī magnō cum strepitū forēs frangere cōnantur.

Diodōrus continuō clāvem prōmit, forēs aperit et canem territum solvit. Canis laetus ē domō excurrit. At dominus, etsī propter fūmum crassum vix spīrāre potest, in mediam domum prōcēdit librōs suōs quaerēns. Tandem, ūnō librō captō, recēdit, ac vix vīvus intrā forēs lābitur.

ex-currere

capere
cēpisse
captum esse

Eō ipsō tempore Tlēpolemus revertitur. “Ubi est erus meus?” inquit.

“Intrā limen iacet” respondet aliquis, “Tū servā dominum tuum!”

Vix haec verba dicta erant, cum Tlēpolemus per forēs apertās currit, dominum iacentem tollit eumque extrā forēs portat.

Diodōrus, quī ūnum librum manū tenet, oculōs aperit.

“Ō domine!” inquit Tlēpolemus, “Gaudeō tē vīvere!”

At magister “Mēne vīvere” inquit “sine domō ac sine librīs?”

Hīc advenit Symmachus et “Ō mī Diodōre!” inquit, “Quid tibi factum est?”

Diodōrus: “Nōnne vidēs domum meam ārdēre? Iuppiter mē perdidit. Egone hoc meruī? Quid male fēcī? Cūr mē sic pūnīvit Iuppiter?”

Symmachus: “Ipse dīcis ‘tē deōs nōn verērī.’ Cūr igitur putās tē ā Iove pūnītum esse?”

Diodōrus: “Quia Iuppiter est deus caelī quī tonitrum ac fulgura efficit. Ille domum meam perdidit. Mihi necesse erit sub caelō apertō vīvere!”

Symmachus: “Certē sub tēctō vīvēs, Diodōre. Venī apud mē habitātum. Domus mea satis magna est.”

Diodōrus: “Quid fiet lūdō ac discipulis meis?”

Symmachus: “Nūper dīxistī ‘tē lūdum clausūrum esse.’ Iam clausus est lūdus. Discipulī tuī novum magistrum quaerent. Neque iam opus est tē puerōs improbōs docēre: omne tempus tibi vacuum est ad librōs tuōs.”

Diodōrus: “Quid mē dērīdēs, Symmache? Ex omnibus librīs meis ūnum tantum servāvī.”

Symmachus: “Quōmodo librum ex incendiō servāvistī? Tūne sōlus domum ārdentem intrāvistī?”

Diodōrus: “Sōlus intrāvī, nec sōlus illinc exiī: servus meus, quī interim advēnerat, mē vix vīvum ē domō ārdentī tulit. Ecce servus fortis quī erum suum servāvit.”

Tlēpolemus: “Antequam ego erum servāvī, ille canem suum servāverat.”

“Nec solum canem servāveram, sed etiam hunc librum” inquit Diodōrus et medicō librum ostendit.

Symmachus: “Quī liber est iste?”

Diodōrus titulum aspiciēns “Lucrētīi” inquit “*Dē rērum nātūrā* liber sextus. Is est liber dē caelō ac dē tonitrū fulguribusque.”

Symmachus: “Quid dicit Lucrētius dē causā tonitrūs?”

Diodōrus: “Lucrētius dicit ‘tonitrum fierī quia nūbēs volantēs in caelō concurrunt ventīs pugnantibus...’ Certē negat ‘Iovem facere tonitrum’.”

Symmachus: “Neque igitur Iuppiter tē pūnīvit.”

ex-īre
ex-īisse

con-currere = si-
mul in eundem
locum currere

DECLINATIONES

NOMINA

Dēclīnātiō I

	<i>sing</i>	<i>plūr</i>		<i>sing</i>	<i>plūr</i>		<i>sing</i>	<i>plūr</i>
<i>nōm</i>	hōr a f	hōr ae	<i>serv us m</i>	serv ī	liber m	libr ī	verb um n	verb a
<i>acc</i>	hōr am	hōr ās	serv um	serv ōs	libr um	libr ōs	verb um	verb a
<i>gen</i>	hōr ae	hōr ārum	serv ī	serv ōrum	libr ī	libr ōrum	verb ī	verb ōrum
<i>dat</i>	hōr ae	hōr īs	serv ō	serv īs	libr ō	libr īs	verb ō	verb īs
<i>abl</i>	hōr ā	hōr īs	serv ō	serv īs	libr ō	libr īs	verb ō	verb īs
<i>voc</i>			serv e					

Dēclīnātiō II

Dēclīnātiō III

	<i>sing</i>	<i>plūr</i>		<i>sing</i>	<i>plūr</i>		<i>sing</i>	<i>plūr</i>
<i>nōm</i>	sōl m	sōl ēs	leō m	leōn ēs	vōx	vōc ēs	nōmen n	nōmin a
<i>acc</i>	sōl em	sōl ēs	leōn em	leōn ēs	vōc em	vōc ēs	nōmen	nōmin a
<i>gen</i>	sōl is	sōl um	leōn is	leōn um	vōc is	vōc um	nōmin is	nōmin um
<i>dat</i>	sōl ī	sōl ibus	leōn ī	leōn ibus	vōc ī	vōc ibus	nōmin ī	nōmin ibus
<i>abl</i>	sōl e	sōl ibus	leōn e	leōn ibus	vōc e	vōc ibus	nōmin e	nōmin ibus
<i>nōm</i>	nāv is f	nāv ēs	urb s f	urb ēs	mōns m	mont ēs	mar e n	mar ia
<i>acc</i>	nāv em	nāv ēs	urb em	urb ēs	mont em	mont ēs	mar e	mar ia
<i>gen</i>	nāv is	nāv ium	urb is	urb ium	mont is	mont ium	mar is	mar ium
<i>dat</i>	nāv ī	nāv ibus	urb ī	urb ibus	mont ī	mont ibus	mar ī	mar ibus
<i>abl</i>	nāv e	nāv ibus	urb e	urb ibus	mont e	mont ibus	mar ī	mar ibus

Dēclīnātiō IV

	<i>sing</i>	<i>plūr</i>		<i>sing</i>	<i>plūr</i>		<i>sing</i>	<i>plūr</i>
<i>nōm</i>	man us f	man ūs	corn ū n	corn ua	dī ēs m	dī ēs	r ēs f	r ēs
<i>acc</i>	man um	man ūs	corn ū	corn ua	dī em	dī ēs	r em	r ēs
<i>gen</i>	man ūs	man uum	corn ūs	corn uum	dī ēī	dī ērum	r ēī	r ērum
<i>dat</i>	man uī	man ibus	corn ū	corn ibus	dī ēī	dī ēbus	r ēī	r ēbus
<i>abl</i>	man ū	man ibus	corn ū	corn ibus	dī ē	dī ēbus	r ē	r ēbus

Dēclīnātiō V

Dēclīnātiō I et II: adiectīva

	<i>sing</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>		<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
<i>nōm</i>	magn us	magn a	magn um	nūll us	nūll a	nūll um		
<i>acc</i>	magn um	magn am	magn um	nūll um	nūll am	nūll um		
<i>gen</i>	magn ī	magn ae	magn ī	nūll īus	nūll īus	nūll īus		
<i>dat</i>	magn ō	magn ae	magn ō	nūll ī	nūll ī	nūll ī		
<i>abl</i>	magn ō	magn ā	magn ō	nūll ō	nūll ā	nūll ō		
<i>plūr</i>	<i>nōm</i>	magn ī	magn ae	magn a	nūll ī	nūll ae	nūll a	
<i>acc</i>	magn ōs	magn ās	magn a	nūll ōs	nūll ās	nūll a		
<i>gen</i>	magn ōrum	magn ārum	magn ōrum	nūll ōrum	nūll ārum	nūll ōrum		
<i>dat</i>	magn īs	magn īs	magn īs	nūll īs	nūll īs	nūll īs		
<i>abl</i>	magn īs	magn īs	magn īs	nūll īs	nūll īs	nūll īs		

Dēclīnātiō III: adiectīva

	<i>sing</i>	<i>m / f</i>	<i>n</i>		<i>m / f</i>	<i>n</i>		<i>m / f</i>	<i>n</i>
<i>nōm</i>	brev is	brev e	prūdēns	prūdēns	melior	melius			
<i>acc</i>	brev em	brev e	prūdēns	prūdēns	melior	melius			
<i>gen</i>	brev is	brev is	prūdēt is	prūdēt is	melior is	melior is			
<i>dat</i>	brev ī	brev ī	prūdēt ī	prūdēt ī	melior ī	melior ī			
<i>abl</i>	brev ī	brev ī	prūdēt ī	prūdēt ī	melior ē	melior ē			
<i>plūr</i>	<i>nōm</i>	brev ēs	brev ia	prūdēt ēs	prūdēt ia	melior ēs	melior a		
<i>acc</i>	brev ēs	brev ia	prūdēt ēs	prūdēt ia	melior ēs	melior a			
<i>gen</i>	brev ium	brev ium	prūdēt ium	prūdēt ium	melior um	melior um			
<i>dat</i>	brev ibus	brev ibus	prūdēt ibus	prūdēt ibus	melior ibus	melior ibus			
<i>abl</i>	brev ibus	brev ibus	prūdēt ibus	prūdēt ibus	melior ibus	melior ibus			

ADIECTIVA ET ADVERBIA

Comparātiō

	<i>adiectivum</i>	<i>adverbium</i>	<i>adiectivum</i>	<i>adverbium</i>
<i>positivus</i>	rēctjus -a -um	rēctjē	brevjis -e	brevjiter
<i>comparatīvus</i>	rēctjior -ius -iōrjis	rēctjius	brevjior -ius -iōrjis	brevjius
<i>superlatīvus</i>	rēctjissimjus -a -um	rēctjissimē	brevjissimjus -a -um	brevjissimē

NVMERI

1	ūn us -a um	I	prīm us -a -um	11	ūndecim	XI	ūndecim us -a -um
2	du o -ae -o	II	secund us	12	duodecim	XII	duodecim us
3	tr ēs -ia	III	tert us	13	trēdecim	XIII	terti us decim us
4	quattuor	IV	quārt us	14	quattuordecim	XIV	quārt us decim us
5	quīnque	V	quīnt us	15	quīndecim	XV	quīnt us decim us
6	sex	VI	sext us	16	sēdecim	XVI	sext us decim us
7	septem	VII	septim us	17	septendecim	XVII	septim us decim us
8	octō	VIII	octāv us	18	duodēvigintī	XVIII	duodēvicēsīm us
9	novem	IX	nōn us	19	ūndēvigintī	XIX	ūndēvicēsīm us
10	decem	X	decim us				
20	vīgintī	XX	vīcēsīm us	200	ducent ī -ae -a	CC	ducentēsīm us -a -um
30	trīgintā	XXX	trīcēsīm us	300	trecent ī	CCC	trecentēsīm us
40	quadrāgintā	XL	quadrāgēsīm us	400	quadringent ī	CCCC	quadringentēsīm us
50	quīnquāgintā	L	quīnquāgēsīm us	500	quīngent ī	D	quīngentēsīm us
60	sexāgintā	LX	sexāgēsīm us	600	sescent ī	DC	sescentēsīm us
70	septuāgintā	LXX	septuāgēsīm us	700	septingent ī	DCC	septingentēsīm us
80	octōgintā	LXXX	octōgēsīm us	800	octingent ī	DCCC	octingentēsīm us
90	nōnāgintā	XC	nōnāgēsīm us	900	nōngent ī	DCCCC	nōngentēsīm us
100	centum	C	centēsīm us	1000	mīlle	M	mīllēsīm us

PRONOMINA

Persōnālia

<i>acc</i>	ego	tū	nōs	vōs	<i>Possessīva</i>	me us -a -um	noster -tr a -tr um
<i>acc</i>	mē	tē	sē	nōs	vōs	voc mī	
<i>dat</i>	mihi	tibi	sibi	nōbīs	vōbīs	tu us -a -um	vester -tr a -tr um
<i>abl</i>	mē	tē	sē	nōbīs	vōbīs	su us -a -um	

Dēmōnstrātivā

		<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>	<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
<i>sing</i>	<i>nōm</i>	i s	e a	i d	hic	haec	hoc	ill e	ill a	ill ud
	<i>acc</i>	e um	e am	i d	hunc	hanc	hoc	ill um	ill am	ill ud
	<i>gen.</i>	e i us	e i us	e i us	huius	huius	huius	ill i us	ill i us	ill i us
	<i>dat</i>	e i	e i	e i	huic	huic	huic	ill i	ill i	ill i
	<i>abl</i>	e ō	e ā	e ō	hōc	hāc	hōc	ill ō	ill ā	ill ō
<i>plūr</i>	<i>nōm</i>	i ī	e ae	e a	hī	hae	haec	ill i	ill ae	ill a
	<i>acc</i>	e ōs	e ās	e a	hōs	hās	haec	ill ōs	ill ās	ill a
	<i>gen</i>	e ōrum	e ārum	e ōrum	hōrum	hārum	hārum	ill ōrum	ill ārum	ill ārum
	<i>dat</i>	i i s	i i s	i i s	hīs	hīs	hīs	ill i s	ill i s	ill i s
	<i>abl</i>	i i s	i i s	i i s	hīs	hīs	hīs	ill i s	ill i s	ill i s

Interrogātīvum/relātīvum

		<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>		<i>m</i>	<i>f</i>	<i>n</i>
<i>sing</i>	<i>nōm</i>	qu is/qu ī	qu ae	qu id/qu od	<i>plūr</i>	<i>nōm</i>	qu ī	qu ae
	<i>acc</i>	qu em	qu am	qu id/qu od		<i>acc</i>	qu ōs	qu ās
	<i>gen</i>	qu i us	qu i us	qu i us		<i>gen</i>	qu ōrum	qu ārum
	<i>dat</i>	qu i	qu i	qu i		<i>dat</i>	qu i bus	qu i bus
	<i>abl</i>	qu ō	qu ā	qu ō		<i>abl</i>	qu i bus	qu i bus

VERBA

[A] *Āctīvus*

Infīnītīvus

<i>praes</i>	amā re	monē re	leg ere	audī re	es se
<i>perf</i>	amāv isse	monu isse	lēg isse	audīv isse	fu isse
<i>fut</i>	amā tū rum esse	moni tū rum esse	lēct ū rum esse	audīt ū rum esse	fut ū rum esse

Imperātīvus

<i>sing</i>	amā	monē	leg e	audī	es
<i>plūr</i>	amā te	monē te	leg ite	audī te	es te

Indicātīvus

praesēns

<i>sing 1</i>	am ō	mone ō	leg ō	audi ō	s um
2	amā s	monē s	leg is	audi s	es
3	ama t	monē t	leg is	audi t	es t
<i>plūr 1</i>	amā mus	monē mus	leg imus	audi mus	s umus
2	amā tis	monē tis	leg itis	audi tis	es tis
3	ama nt	monē nt	leg unt	audi unt	s unt

imperfectum

<i>sing 1</i>	amā ba m	monē ba m	leg ēba m	audi ēba m	era m
2	amā bā s	monē bā s	leg ēbā s	audi ēbā s	erā s
3	amā ba t	monē ba t	leg ēba t	audi ēba t	era t
<i>plūr 1</i>	amā bā mus	monē bā mus	leg ēbā mus	audi ēbā mus	erā mus
2	amā bā tis	monē bā tis	leg ēbā tis	audi ēbā tis	erā tis
3	amā ba nt	monē ba nt	leg ēba nt	audi ēba nt	era nt

futūrum

<i>sing 1</i>	amā b ō	monē b ō	leg a m	audi a m	er ō
2	amā b is	monē b is	leg ē s	audi ē s	er is
3	amā b it	monē b it	leg e t	audi e t	er it
<i>plūr 1</i>	amā b imus	monē b imus	leg ē mus	audi ē mus	er imus
2	amā b itis	monē b itis	leg ē tis	audi ē tis	er itis
3	amā b unt	monē b unt	leg e nt	audi e nt	er unt

perfectum

<i>sing 1</i>	amāv i	monu i	lēg i	audīv i	fu i
2	amāv istī	monu istī	lēg istī	audīv istī	fu istī
3	amāv it	monu it	lēg it	audīv it	fu it
<i>plūr 1</i>	amāv imus	monu imus	lēg imus	audīv imus	fu imus
2	amāv istis	monu istis	lēg istis	audīv istis	fu istis
3	amāv ērunt	monu ērunt	lēg ērunt	audīv ērunt	fu ērunt

plūsquamperfectum

<i>sing 1</i>	amāv era m	monu era m	lēg era m	audīv era m	fu era m
2	amāv erā s	monu erā s	lēg erā s	audīv erā s	fu erā s
3	amāv era t	monu era t	lēg era t	audīv era t	fu era t
<i>plūr 1</i>	amāv erā mus	monu erā mus	lēg erā mus	audīv erā mus	fu erā mus
2	amāv erā tis	monu erā tis	lēg erā tis	audīv erā tis	fu erā tis
3	amāv era nt	monu era nt	lēg era nt	audīv era nt	fu era nt

Participium

<i>praes</i>	amā ns -a nt is	monē ns -e nt is	leg ēns -ent is	audi ēns -ent is	–
<i>fut</i>	amāt ū rus	moni tū rus	lēct ū rus	audīt ū rus	fut ū rus

[B] *Passivum*

Infinitivus

<i>praes</i>	amā rī	monē rī	leg ī	audi rī
<i>perf</i>	amāt tum esse	monit tum esse	lēct tum esse	audit tum esse

Indicativus

praesens

<i>sing 1</i>	am or	mone or	leg or	audi or
2	amā ris	monē ris	leg eris	audi ris
3	amā tur	monē tur	leg itur	audi tur
<i>plūr 1</i>	amā mur	monē mur	leg imur	audi mur
2	amā minī	monē minī	leg iminī	audi minī
3	amā ntur	mone ntur	leg untur	audi untur

imperfectum

<i>sing 1</i>	amā ba r	monē ba r	leg ēba r	audi ēba r
2	amā bā ris	monē bā ris	leg ēbā ris	audi ēbā ris
3	amā bā tur	monē bā tur	leg ēbā tur	audi ēbā tur
<i>plūr 1</i>	amā bā mur	monē bā mur	leg ēbā mur	audi ēbā mur
2	amā bā minī	monē bā minī	leg ēbā minī	audi ēbā minī
3	amā bā ntur	monē bā ntur	leg ēbā ntur	audi ēbā ntur

futurum

<i>sing 1</i>	amā b or	monē b or	leg a r	audi a r
2	amā beris	monē beris	leg eris	audi eris
3	amā bitur	monē bitur	leg etur	audi etur
<i>plūr 1</i>	amā b imur	monē b imur	leg emur	audi emur
2	amā b iminī	monē b iminī	leg eminī	audi eminī
3	amā b untur	monē b untur	leg entur	audi entur

perfectum

<i>sing 1</i>	amāt us sum	monit us sum	lēct us sum	audit us sum
2	amāt us es	monit us es	lēct us es	audit us es
3	amāt us est	monit us est	lēct us est	audit us est
<i>plūr 1</i>	amāt ī sumus	monit ī sumus	lēct ī sumus	audit ī sumus
2	amāt ī estis	monit ī estis	lēct ī estis	audit ī estis
3	amāt ī sunt	monit ī sunt	lēct ī sunt	audit ī sunt

plūsquamperfectum

<i>sing 1</i>	amāt us eram	monit us eram	lēct us eram	audit us eram
2	amāt us erās	monit us erās	lēct us erās	audit us erās
3	amāt us erat	monit us erat	lēct us erat	audit us erat
<i>plūr 1</i>	amāt ī erāmus	monit ī erāmus	lēct ī erāmus	audit ī erāmus
2	amāt ī erātis	monit ī erātis	lēct ī erātis	audit ī erātis
3	amāt ī erant	monit ī erant	lēct ī erant	audit ī erant

Participium

<i>perf</i>	amāt us	monit us	lēct us	audit us
-------------	---------	----------	---------	----------

NOTAE

<i>abl</i>	<i>ablātīvus</i>
<i>acc</i>	<i>accūsātīvus</i>
<i>adv</i>	<i>adverbium</i>
<i>dat</i>	<i>datīvus</i>
<i>f</i>	<i>fēmininum</i>
<i>fut</i>	<i>futūrum</i>
<i>gen</i>	<i>genetīvus</i>
<i>imp</i>	<i>imperātīvus</i>
<i>īnf</i>	<i>īnfīnītīvus</i>
<i>m</i>	<i>masculinum</i>
<i>n</i>	<i>neutrum</i>
<i>nōm</i>	<i>nōminātīvus</i>
<i>perf</i>	<i>perfectum</i>
<i>plūr</i>	<i>plūrālis</i>
<i>praes</i>	<i>praesēs</i>
<i>sing</i>	<i>singulāris</i>
<i>voc</i>	<i>vocātīvus</i>
<i>1</i>	<i>persōna prīma</i>
<i>2</i>	<i>persōna secunda</i>
<i>3</i>	<i>persōna tertia</i>
<i>↔</i>	<i>contrārium</i>
<i><</i>	<i>ex</i>